SFĂTUIȚI-L PE SOȚUL DUMNEAVOASTRĂ **să-și aleagă cămășile din bogatul sortiment care se găsește în magazinele de specialitate.**

Cămășile albe și colorate din bumbac și bumbac în amestec cu poliester, de tip tercot, sînt elegante, durabile și ușor lavabile.

CEASORNICE DE MÎNĂ DE DAMĂ

SLAVA, în carcasă eloxată sau aurită, diferite forme moderne, simple sau cu brățară metalică, preț 338—465 lei;

ZARIA, cu secundar central, mecanism anker pe rubine, cromate sau aurite, diferite modele de cadrane, preț 355—409 lei

CEASORNICE DE MÎNĂ BĂRBĂTEȘTI

POBEDA, în carcasă cromată sau eloxată, preț 292 lei;

RAKETA, mecanism anker pe rubine, cromat sau placat cu aur, preț 338—355 lei.

RECOM

ULTIMII SUPRAVIEȚUITORI AI PREISTORIEI

În Noua Guinee există numeroase regiuni aflate în plină primitivitate, cu triburi ascunse în văi prăpăstioase sau în păduri de nepătruns. În plină eră a zborurilor interplanetare, oamenii de aici, sănătoși și zdraveni, capabili să deprindă modul de funcționare al unor aparaturi moderne complexe, trăiesc în cea mai profundă beznă a istoriei, supuși unor credințe stranii, folosind exclusiv unelte din piatră. Se spune, pe drept cuvînt, că locuitorii Noii Guinee (insulă în vestul Oceanului Pacific, mărginită de Marea Arafura și Marea Coralilor) numiți și papuași, sînt ultimii supraviețuitori ai preistoriei.

Dansul băștinașilor din valea Asaro.

În ultimii 25 de ani, Noua Guinee a fost brăzdată în lung și-n lat, de nenumărate expediții de anvergură, cele mai multe dintre ele organizate de specialiști renumiți. Datorită, însă, suprafeței ei foarte mari a doua insulă ca dimensiune a globului, după Groenlanda, pe harta Noii Guinee au rămas nu numai o serie de locuri aproape neumblate sau prin care piciorul omului n-a călcat de două ori, ci și o sumedenie de «pete albe».

Uriașa insulă a fost descoperită în anul 1527 de Jorge de Meneses. În 1970 a fost împărțită între două țări: vestul a fost atribuit spre administrare Indoneziei, iar estul Australiei. În total, aproximativ 3 milioane de locuitori și o suprafață de 800 000 km.p. 96 la sută din suprafața țării este acoperită de păduri virgine; munții înalți, depășind în mai multe puncte peste 4 000 m, sînt întrerupți de văi profunde, sălbatice, cele mai multe mlăștinoase și infestate de țînțari. 99 la sută din locuitorii țării trăiesc în plină epocă de piatră. Într-o perioadă care aproape toate popoarele și-au dobîndit independența sau luptă pentru obținerea ei, papuașii duc pe umerii lor un jug dublu și greu: cel al unei naturi aspre și vitrege și cel al exploatării străine. Probabil, pentru a trăi mai ușor, triburile de papuași s-au retras în luminișurile pădurilor, pe fundurile văilor sălbatice, izolate nu numai de orașele de coastă, dar și între ele. Ca o consecință, dialectele se schimbă la fiecare 5—10 km. Specialiștii au identificat o sută de dialecte, dar se presupune că sînt cu mult mai multe.

*

Duna este o limbă complicată, dotată cu un vocabular extrem de bogat. Cuvîntul «*ta*» înseamnă «a ucide» pe un anumit ton și «a lua» pe un altul. Pentru a te înțelege cu băștinașii trebuie să cunoști bine limba. Altfel, se produc neînțelegeri cu repercusiuni imprevizibile. Soția unui misionar a cerut recent unui slujitor să taie un pui de găină, să-l jumulească și să-l pună la rece. După un timp, cînd tînăra femeie a deschis frigiderul, a găsit înăuntru un pui viu, curățat de pene și vînăt de frig! Făcuse o eroare de o jumătate de octavă cînd pronunțase *ta*... Un epilog hazliu dar care, în alte circumstanțe, ar fi putut deveni tragic. Închipuiți-vă dacă un explorator rănit, să zicem, ar trimite un băștinaș să aducă doctorul expediției dar, din cauza proastei rostiri a lui *ta*, băștinașul ar înțelege că stăpînul i-a poruncit să-l trimită pe doctor în lumea celor drepți...

O legendă a tribului duna glăsuiește că, în vremuri străvechi, a avut loc o întrecere între o pasăre și un șarpe. Învingătorul urma să acorde omului chipul său. Dacă acesta va fi pasărea — omul va deveni muritor ca ea; dacă șarpele va cîștiga întrecerea — omul va împrumuta nemurirea lui (iluzie sugerată de obiceiul șarpelui de a-și schimba pielea în fiecare an. A avut cîștig de cauză înaripata și, de atunci, omul a devenit muritor ca și păsările cerului. De aici, credința papuașilor că omul este o pasăre. Nu e de mirare, deci, că se împodobesc cu penaje scînteietoare, își vopsesc fața în mai multe culori; din vremuri mai apropiate au început să-și ungă trupul cu untură de porc și cărbune de lemn, să poarte șiraguri de scoici, brățări de os, fuste din scoarță de copaci. arborează peruci și măști de groază pentru a se ascunde sau metamorfoza. Majoritatea poartă cercei din lemn sau os; puținii care au descoperit binefacerile progresului, apar cu un... nasture cusut pe nas.

În această țară, fără vînat, oamenii se hrănesc cu *pătate*, o specie de plantă cu tuberculi comestibili, cu carne de porc și de... om. La puține zile după ce a sosit în Noua Guinee, ziaristul englez Tony Clifton, care a publicat un reportaj excelent în «Sunday Times Magazine» a aflat că tribul care avea lipsă de hrană, a mîncat doi dintre membrii săi. Nimeni n-a regretat după ei — scrie Clifton — întrucît cei doi nu erau de loc simpatizați de membrii tribului...

Războiul este aproape perpetuu între triburi. Război este un fel de a spune pentru că, în realitate, este vorba de lupte de mică amploare, în timpul cărora papuașii urmăresc cu totul altceva decît distrugerea adversarului. Războaiele papuașilor se aseamănă mai mult cu niște întreceri sportive, în timpul cărora, luptătorii caută să-și cruțe adversarii. Pentru a nu dispare bucuria luptei, nu trebuie să dispară nici adversarii... De altfel, luptele papuașilor se desfășoară după reguli bine stabilite, respectate cu sfințenie. Acestea sînt următoarele: adversarul trebuie prevenit public: bătălia nu poate începe înainte ca cele două tabere să fie complet gata de luptă; în sfîrșit, săgețile să nu fie dotate cu pene, deci să

Oameni din diverse triburi veniți la adunarea bianuală de pe muntele Hagna

fie lipsite de precizie pentru a nu cauza victime.

La *dani*, războaiele nu sînt întreprinse din dorința de răzbunare sau cuceriri teritoriale; pur și simplu pentru a satisface cerințele spiritelor morților lor, victime ale unor lupte anterioare. Bărbații *dani* deși își petrec majoritatea timpului prelucrînd și șlefuind piatra, se bucură de o foarte bună mînuire a armelor, «meserie» deprinsă din cea mai fragedă copilărie. Teritoriile diferitelor clanuri sînt separate prin frontiere bine delimitate, între care se află «un pămînt al nimănui». Aceste frontiere sînt supravegheate de numeroase posturi de observație, plasate la distanțe egale, și păzite de dimineața pînă seara de oameni pregătiți să dea alarma în caz de atac. Cei care lucrează cîmpul, nu se despart niciodată de armele lor pentru a fi gata să riposteze, în cel mai scurt timp posibil, unui eventual atac dușman.

Războiul este declarat de șeful tribului și adus la cunoștința clanurilor aliate. Dacă provocarea este acceptată, încep imediat pregătirile. Luptătorii primesc o masă abundentă, după care se

Toporul este instrumentul cel mai prețios... El face parte din obiectele absolut necesare, pentru a putea cumpăra o nevastă...

îmbracă în ținută de luptă. Ei se împodobesc cu cele mai frumoase pene de care dispun, își ung corpul cu humă, căutînd să ia, pe cît posibil, chipul păsărilor. Lupta începe după terminarea preparativelor de război ale celor două tabere, de obicei în jurul orei prînzului.

În timpul luptei, șefii tribului rămîn acasă pentru a consulta oracole și a invoca spiritele. Bătălia purtată pe un front cu o adîncime de aproximativ 500 m, începe cu o ceremonie de deschidere: 40—50 oameni din fiecare tabără se apropie cu prudență unii de alții și trag în aer săgeți simbolice. Acest ritual, repetat de 3—4 ori, este executat cu măiestria unui minunat balet. Urmează o scurtă angajare, de 10—15 minute, între o sută-două sute de oșteni din fiecare tabără. Aceste dispute nu sînt cîtuși de puțin periculoase. Lupta se desfășoară, de milenii, după aceleași principii; săgețile și lăncile, aruncate de la o distanță apreciabilă, sînt ușor de evitat și, de regulă, se înregistrează puțini morți sau răniți. Este evident că unele săgeți își ating totuși ținta. Vîrful lor, frecat cu fibre de orhidee, provoacă infectarea rănilor. Există însă leacuri eficiente. Rănile ușoare sînt tratate de prieteni; pentru cele grave se cheamă specialiști (chirurgi), ei înșiși combatanți.

Cu excepția cîtorva misionari, nimeni nu-și dă osteneala să le învețe limba. Cînd, întîmplător, un șef de trib ajunge într-un oraș de coastă, «pentru a i se arăta binefacerile civilizației» este inițiat în «arta» consumării whisky-ului și a spălării ciorapilor. Dar, la reîntoarcere ce va spune fraților lui din epoca de piatră? Evident, lucruri extraordinare despre bogăția albilor. Așa începe credința cea mai deșartă, cea mai demobilizatoare a istoriei contemporane: *cargo cult* — cultul cargoului — sau «cultul cutiei de conserve».

Avioanele care aduc tot felul de bunătăți pe insulă sînt considerate ființe vii. Papuașii își dau cu părerea asupra sexului lor și cînd ajung la convingerea că unul dintre ele este bărbat îi aduc ofrande. În junglă, descoperi adeseori avioane din lemn, cioplite de aborigeni, în speranța că ele vor putea atrage aeronave divine, încărcate cu bunuri de consum.

În lucrarea sa «167 de zile în preistorie», Tony Saulnier povestește că un olandez a văzut într-o zi un șef de trib așezînd o sîrmă între două bețe, imitînd o antenă de radio. Era — susținea șeful de trib — în legătură permanentă cu strămoșii săi. El anunța papuașilor ce discuta cu aceștia: anume că se apropie ziua cînd băștinașii Noii Guinee vor înlocui pe albii din țară și vor intra în posesia bogățiilor lor. Apropiindu-și și mai mult urechea de sîrma sa, șeful de trib a spus, la un moment dat, semenilor săi: «Spiritele bune au început să ne aducă din bogățiile albilor». «Unde?» a întrebat mulțimea auditorilor. «Acolo în spatele pomului». Sute de oameni s-au repezit spre locul indicat, scormonind pămîntul cu mîinile. Spre surprinderea lor au găsit, într-adevăr, cîteva duzini de cutii cu conserve. Acestea fuseseră furate mai dinainte de profet și îngropate cu grijă, fără să-l vadă nimeni.

«*Cargo cult*, scrie Michel Panoff în «Les Temps modernes», nu vizează nici puterea, nici gloria; liderii lui nu propovăduiesc venirea unei noi societăți; ei anunță doar o existență mai bună».

Autoritățile de tutelă cultivă cu grijă cultul cargoului sau al cutiei cu conserve. Ele știu că pot sta fără griji atîta vreme cît papuasii vor cioplii în lemn avioane și cargouri și își vor cheltui toată energia, toată inteligența lor invocînd duhurile bune pentru a le trimite din bunătățile pe care le consumă albii. Este evident că Noua Guinee se află la răscruce de drumuri. După cum informează agențiile de presă, în ultimul timp în Papua, partea estică a insulei, administrată de Australia au fost relevate o serie de frămîntări. Aici și-a făcut apariția o generație tînără, cu un oarecare grad de instruire care se bucură de influență în rîndurile populației băștinașe. Noii conducători sînt animați de dorința de a-și scoate poporul din înapoierea seculară, dacă e nevoie chiar pe calea armelor. Ca urmare, în Papua au luat ființă mai multe organizații patriotice, cea mai cunoscută fiind asociația *Pataungan*, cu aproximativ 22 000 de membri. Există indicii că lucrurile evoluează spre constituirea unei adevărate mișcări de rezistență națională.

O situație asemănătoare a fost semnalată și în partea vestică a insulei, administrată de Indonezia. De curînd, 30 000 de membri ai triburilor băștinașe s-au refugiat în junglă, unde au organizat o mișcare de partizani denumită «Papuașii liberi», îndreptată împotriva administrației indoneziene.

George NICOLESCU

MARCA „13 DECEMBRIE“ - SIBIU

— garanția calității - valize, genți, sacoșe, produse de marochinărie, doar de la «13 DECEMBRIE» — Sibiu, fabrică de piele, încălțăminte și marochinărie.

Pentru
garderoba
dumneavoastră
2 SOLUȚII
MODERNE:
- curățat chimic
- vopsit chimic
prin unitățile
NUFĂRUL
comod
rapid
economic

DE LA TAPISERIE LA SCULPTURILE TEXTILE

Astăzi, în această uriaşă dentiţie profilată pe cer a capitalelor noastre care devorează oamenii, în aceste imense săli de acces sau de deliberare — goale, netede, îngheţate — în acestea trebuie neapărat introdus pasionalul» — pleda aprins, mai demult, cunoscutul pictor-tapiser Jean Lurcat; iar pasionalul acesta era, după el, tapiseria. Tapiseria încălzeşte pereţii — susţin aliaţii moderni ai acestei arte seculare — «potoleşte nervozitatea zidurilor, înghite sunetele iritante ale străzii, tapiseria prelungeşte spaţiul şi îl deschide spre vis, spre poezie. Le Corbusier o numeşte muralul timpurilor moderne, îi găseşte şi un prenume nostim: «muralnomad» — peretele de lînă pe care îl rulezi, îl iei sub braţ şi poţi porni cu el, nomad, prin lumea locuinţelor moderne. Se demonstrează apoi că tapiseria nu trebuie atît să decoreze, să îndulcească interioarele — publice sau domestice — să le «facă frumoase», cît să le dea personalitate.

Tînărul cuplu RITI şi PETER IACOBI a început şi el prin a face — împreună — tapiserie: Peter ajungea aici după ce se exprimase în lemn şi piatră, Riţi venea cu experienţa proaspătă a absolventei în arte decorative. Aţi văzut, poate, prin sălile de expoziţie ale ultimilor ani, lucrările lor: imense panouri textile, ţesute în firul aspru al lînii naturale, interferenţe rafinate, de cenuşiu, alb, castaniu — în care nici o pată explozivă de culoare nu ţine să îndulcească structura virilă a ţesăturii, suprafaţă ce capătă reliefuri insolite datorită cordajelor groase, liane ce alunecă contorsionate, sugerînd fantastice peisaje lunare. Tapiseria lor nu are nevoie decît de înţelegerea şi colaborarea luminii: din felul în care reliefurile ţesăturii prind sau resping lumina, prin felul în care umbrele se ascund printre unduirile violente, viguroase ale «odgoanelor» ţesute, culorile fundamentale ale lînii capătă intensităţi şi nuanţări diferite. Tapiseria devenea dintr-odată o sculptură, un relief textil, materialele nu se mai negau, nu se mai contraziceau unele pe altele: într-o vreme, Peter Iacobi dăltuia în lemn nişte forme ce aminteau altarele populare, iar Riţi Iacobi îi dădea replica identică cu ajutorul ţesăturilor în lîna firoasă, strălucitoare, de capră. Tapiseriile şi sculpturile rimau, făceau parte din aceeaşi familie de forme, surprindeau aceeaşi mişcare împietrită.

Apoi însă, într-o zi, aceste monumentale sculpturi textile nu s-au mai simţit la îndemînă în nemişcarea ce le era sortită prin fixarea lor de perete; ele au început să se umfle, să coboare de pe zid, să se răspîndească în jur, pe jos, să ocupe spaţiul. Tapiseriile s-au metamorfozat în obiecte-sculpturi, în micropiese funcţionale, sau în obiecte de joacă dar şi în obiecte funcţionalizate

Tapiserie în relief
creată de Riţi şi Peter Iacobi

— mobile manevrabile, compoziții spațiale insolite ca formă.

Ideea se încadrează, firește, într-un context mai larg de căutări artistice. Nevoia de a crea orașelor moderne, omului modern un cadru cît mai personalizat, o ambianță cît mai aparte, a dus actualmente la o întreagă mișcare, declanșată și susținută în egală măsură de arhitecți, psihologi, economiști și artiști. Aglomerările citadine duc, în mod aparent paradoxal, la cea mai violentă însingurare umană, confortabila arhitectură modernă ajunge la o insuportabilă uniformitate și răceală, oamenii au nevoie de «semne» care să le individualizeze spațiul în care trăiesc, au nevoie de puncte de reper. Vechile formule decorative — sculpturile, mozaicurile, frescele — nu mai ajung ochiului învățat cu formele industriei și tehnicii moderne, ele trebuie completate cu aceste obiecte ce nu se vor nici neapărat frumoase, nici neapărat utile. Ci doar interesante. Șocante. Capabile de a crea o senzație nouă, o stare de spirit, o ambianță, capabile de a transfigura spațiul.

Riți și Peter Iacobi creează aceste noi obiecte fără a-și trăda vreo clipă uneltele și materialele inițiale; ei practică mai departe meșteșugurile fundamentale, țes țărănește lîna aspră de capră, cioplesc mai departe lemnul, modelează tabla. Dar îmbracă tuburile de tablă cu țesături groase de lînă și lasă să evadeze din ele niște aspre cabluri textile, leagă prin aceste odgoane în panou perforat — cu un tablou de comandă telefonică — de niște imense suluri, agață un fel de scaun de lemn de un suport ce susține o imensă pernă ciudată, asemeni unui nor negru. Din loc în loc, în atelierul soților Iacobi, atîrnă cîte o amuzantă cutie îmbrăcată în țesături structurate pe forma cutiilor, avînd niște misterioase ușițe ce se deschid sau se închid la vrere, lăsînd să alunece din ele niște bile care te invită la o joacă deconectantă. Compozițiile acestea — avînd, unele dintre ele, dimensiuni impresionante — încep prin a te șoca, prin a-ți trezi nedumerirea, apoi îți captează interesul, scuturînd orice urmă de indiferență și termină prin a-ți cere colaborarea, prin a te invita la un dialog plin de vivacitate: ele pot fi aranjate în mereu altă alcătuire, după plac, dispoziție, fantezie, ele pot schimba mereu înfățișarea spațiului în care se află, îl pot compune și recompune, umanizînd și încălzind orice ambianță. Holul unui mare hotel — de pildă — s-ar putea împrospăta mereu, datorită jocului nesfîrșit la care te îmbie aceste compoziții spațiale. Soții Iacobi au colindat anul trecut, cu tapiseriile lor, o serie din marile orașe ale Europei, au fost aplaudați pentru felul «în care știu să țeasă și mai ales să deseneze meandre fantastice, jucîndu-se cu cordaje groase pe suprafețele zgrunțuroase, baroce și poetice» ale panourilor lor, cum scria cunoscutul critic francez Georges Boudaille. Fără îndoială că publicul lipsit de prejudecăți și tare de înger, spune precum Apollinaire, încă în 1913: «Mie nu mi-e teamă de artă și nu am vreo prejudecată în ce privește materia și formula pictorilor. Oare mozaicarii nu pictează cu marmură și lemn colorat?... Poți «să pictezi» cu orice vrei...». Totul e, desigur, să iasă ceva. Iar acest ceva să fie artă.

Sanda FAUR
Fotografii de Eugen LUPU

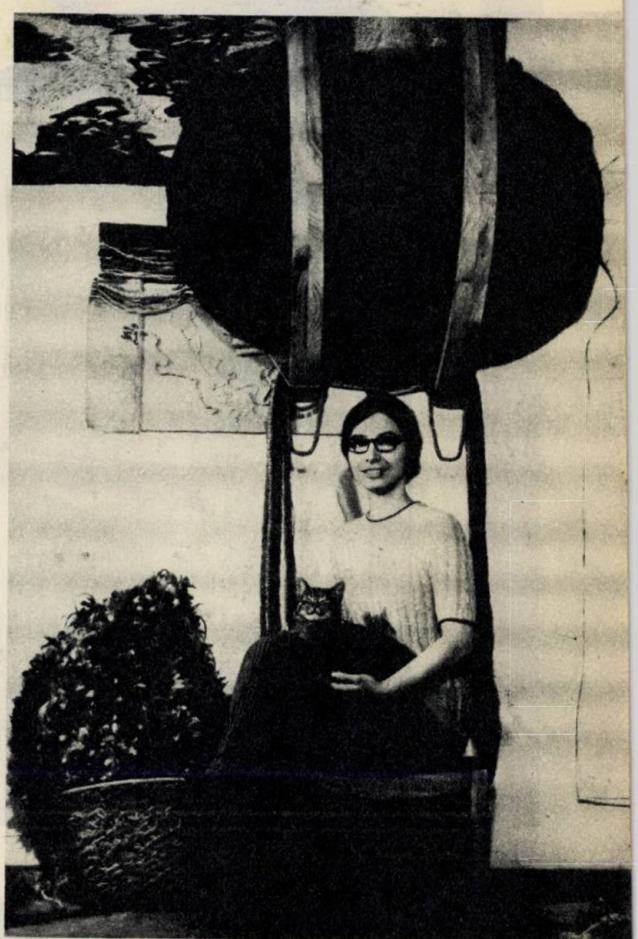

Precum se vede obiectele decorative create de soții Iacobi pot avea și o funcționalitate cît se poate de amuzantă.

MINISTERUL INDUSTRIEI LEMNULUI

vă propune garnitura de bucătărie

„POIANA“

PRIN DIMENSIUNILE SALE SE POATE UTILIZA, FOARTE COMOD, ȘI ÎN SPAȚII MAI REDUSE.
PRIN FINISAJUL EI, CREEAZĂ O AMBIANȚĂ PLĂCUTĂ ȘI MODERNĂ.

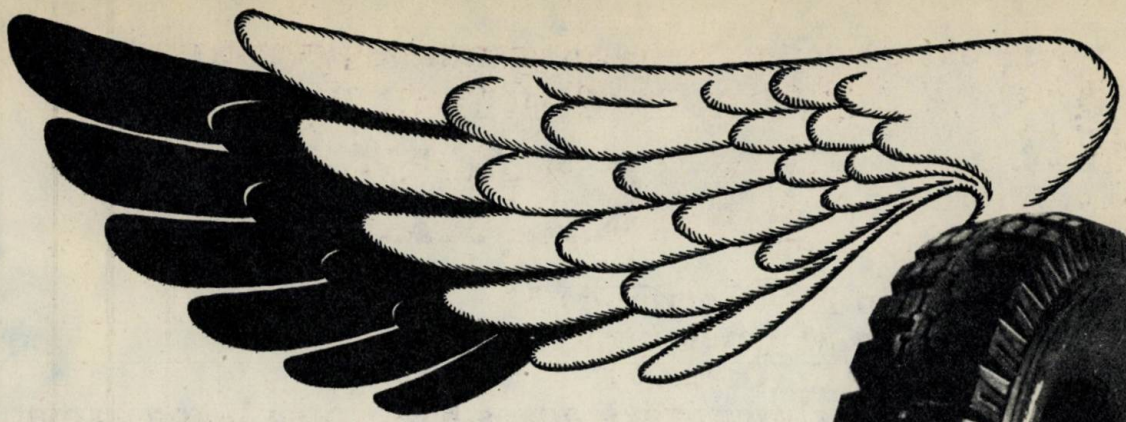

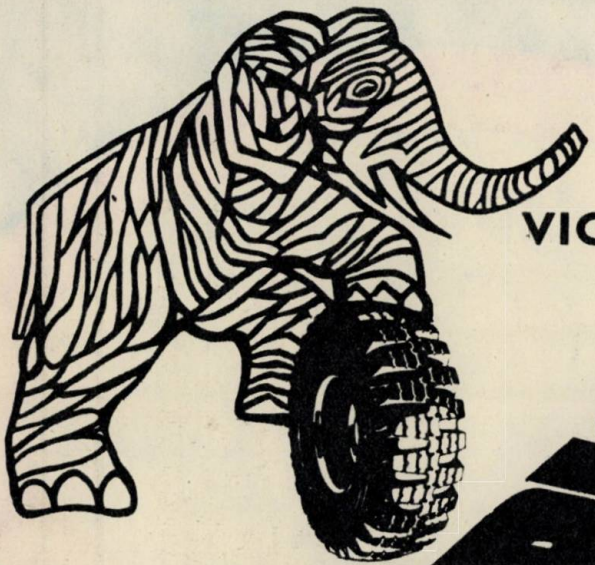

Uzinele

VICTORIA

DANUBIANA

produc sortimente de anvelope convenţionale sau radiale şi camere de aer, în profile diferite pentru exploatare pe orice fel de drum şi intemperii, pentru echipare de: turisme, autobuze, camioane, tractoare, maşini agricole, maşini industriale, electrocare, motociclete, scutere, biciclete, motorete.

CENTRALA INDUSTRIALĂ ANVELOPE
ŞI MASE PLASTICE BUCUREŞTI

Cimenturi de calitate - cimenturile BICAZULUI!

FABRICA DE CIMENT

BICAZ

produce:

- **ciment de tip PZ (Portland)**
- **ciment de tip M (metalurgic)**
- **ciment de tip F (furnal)**
- **ciment BSS - ciment fără adaosuri, pentru beton armat, betoane precomprimate și țigle de mortar laminate.**

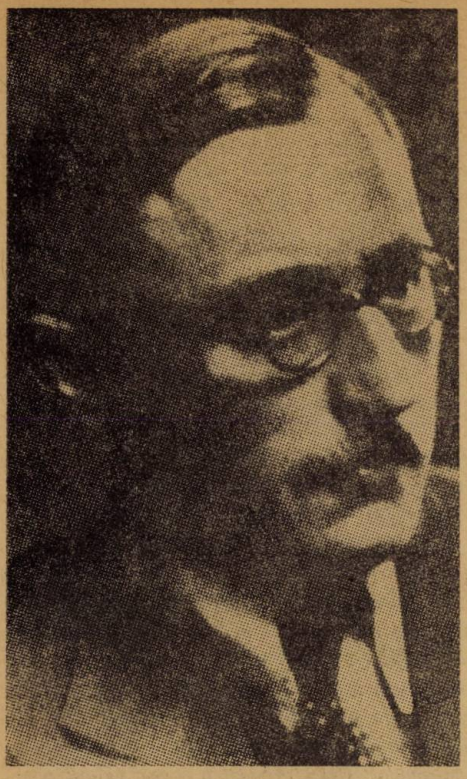

VRĂJITA BAGHETĂ A LUI PERLEA

de Emil Marinescu

Îmi aduc aminte că Alexandru Lupescu, bariton, coleg și prieten, m-a oprit o dată pe Calea Victoriei. Era împreună cu un militar. Nu știu de purta vreun grad, țin minte doar că mi l-a prezentat: Ionel Perlea. Nu-i auzisem niciodată numele și nici nu-l văzusem vreodată...

— Știi că este muzician, pianist și excelent dirijor. Haide, vrei să stăm undeva de vorbă? Și toți trei o pornirăm spre Cișmigiu.

Pe drum fără să fiu observat, rămînînd puțin în urmă, examinam noua mea cunoștință. In uniforma-i modestă, cu o capelă rău așezată pe cap, cu pantofi galbeni și cu niște moletiere înfășurate în dezordine împrejurul pulpelor, mergea agale și parcă furat de gînduri. Era ținut la braț de Lupescu care-i vorbea într-una iar el, tăcut, trăgea necontrolat dintr-o țigară pe care abia o mai apuca, mușcîndu-și mereu buzele arse și uscate.

Atunci am aflat că-și făcuse studiile muzicale în Germania și obținuse acolo — deși foarte tînăr — angajamente la cîteva teatre...

— Ce zici, Marinescule? Am o idee, mi se adresă deodată Lupescu. Ce-ar fi să mergem la directorul Cocorăscu și să-l prezentăm pe Ionel. Cu siguranță că un director cum este el va ști ce să facă cu un astfel de muzician.

Nu știu dacă am mers în acea zi, dar știu că în biroul lui Cocorăscu am fost.

Directorul Operei ne-a primit cam mirat și, uitîndu-se la tînărul prezentat, uitîndu-se la noi, așa într-o doară, îl întrebă: — Ce-ai vrea și ce știi mai bine să dirijezi? Avea directorul un surîs cam ironic, deși blînd, în astfel de ocazii. — Dar știi — continuă el — ceva să meargă fără repetiție de orchestră. Lupescu

cu mine amuțisem. Perlea nu răspundea nici el și, ca să curme tăcerea, Cocorăscu se ridică de pe fotoliu, spre a ne arăta că terminase și zise: — Ei, te-ai gîndit?

Păstrîndu-și toată liniștea, Perlea, cu aerul lui flegmatic, neturburat, pronunță: „Vasul Fantomă".

— „Vasul Fantomă" — zise directorul ridicînd din umeri — dar ce facem, am spus că nu pot să-ți dau nici o repetiție de orchestră...

— Da, foarte bine — dar atunci să repet cu corul și puțin cu soliștii.

Directorul nu se aștepta la un astfel de răspuns și mirat de decizia curajoasă a tînărului spuse uitîndu-se pe planul de lucru și la repertoriu... — De azi în două săptămîni e bine?

— Bine, răspunse calm Perlea. Și Cocorăscu scrise cu creion roșu: 15 decembrie — Perlea.

— Cînd pot să încep să lucrez cu corul? — adause Perlea.

— De săptămîna viitoare, și cu asta părăsirăm biroul directorului.

Nu știu cîte repetiții a avut Perlea cu corul, nu știu cît a lucrat cu soliștii, știu doar că după prima repetiție cu corul făcută fără partitură, cu el la pian, tot corul, entuziasmat, l-a aplaudat.

15 decembrie 1928. La această dată, dirijorul Ionel Perlea, la pupitrul Operei române, a uimit întîi pe membrii orchestrei, majoritatea profesori, pe artiști și, bineînțeles, și pe director care surîdea satisfăcut de această reușită neașteptată...

De la balconul întîi, în picioare, bătrînul maestru Giovanelli și cu mine, am privit și ascultat întreaga reprezentație. Severul maestru, avar în aprecieri elogioase, fu scurt și concludent — Questo e un gran'Maestro!

In 2 ianuarie 1929, în trei și în treisprezece februarie, Cocorăscu îl afișa din nou în „Vasul Fantomă".

In 1930, Ionel Perlea era numit directorul Operei... Nu împlinise 30 de ani!

Memorabilă a rămas din punct de vedere artistic, stagiunea de la Teatrul Eforie, unde direcția — Perlea — a ținut să mute opera găsind că Teatrul Liric era neîncăpător.

Cu greu și după multe și amare intervenții a pătruns la Filarmonică... Concertele lui au rămas memorabile în mintea orchestrei și a publicului. A dirijat — în primă audiție — programe și opere simfonice, cu cor și orchestră, de o măreție fără precedent la noi în țară, care au dezlănțuit un entuziasm încă neîntîlnit pentru un tînăr dirijor român.

M-a dirijat în multe opere; interpretările lui purtau o marcă deosebită de artist și muzician adevărat. Fără ifose, dirija mai mult cu o mînă — stînga intervenea rar — și acolo, unde știa s-o justifice. Bagheta îi era mică — un ciot de lemn — dar precizia mare. Deși părea calm, liniștit, focul îi clocotea în tot corpul. Era capabil să imprime un ritm, o energie, un fortissimo, un pianissimo pe care le transmitea ansamblului orchestral și coral, cu o singură mișcare ce pornea din acea mînă mică dar extrem de hotărîtă.

De obicei palid la față, se îmbujora de îndată ce ridica bagheta. Cu ocazia unei reprezentații cu opera Carmen, ce se dădea în sala Teatrului Național, doi studenți, mar, amatori de operă azi unul renumit doctor, celălalt inginer, veniseră, cum le era obiceiul la spectacol. Cînd orchestra atacă prima măsură din preludiu — Allegro giocoso — cu cei doi „ff" marcați de Bizet, deodată studenții parcă speriați s-au ridicat de pe scaun să vadă ce pățise dirijorul în seara aceea de era atît de focos, imprimînd acel ritm deosebit, neauzit încă de ei. Ce credeți? Dirijorul de pe afiș, indispus subit, nu s-a prezentat la spectacol iar Perlea preluase în ultimul moment conducerea reprezentației. Prodigioasă îi era memoria, iar partitura era un pretext. Pînă la urmă o închidea, cum făcea la „Tannhauser", la „Maeștrii cîntăreți", la „Cavalerul Rozelor" la „Don Giovanni" și la atîtea alte opere și concerte.

Dirijînd pentru prima oară la Roma faimoasa orchestră de la Santa Cecilia, s-a impus în așa fel încît Direcția teatrului de la Scala, aflînd de succesul lui Perlea, îl cheamă încredințîndu-i conducerea multor opere dintre cele mai de seamă, „Samson și Dalila" cu Ebbe Stignani, „Werther" cu Tagliavini și Simionato, „Salomeea", „Ceena delle Beffe" de Giordano, care ține să-i mulțumească personal, ieșind cu el la aclamațiile publicului...

Condeiele cele mai temute găseau cei mai elogioși termeni pentru magistralele sale interpretări, care erau considerate exemple rarisime de artă. La un concert la teatrul Scala, Perlea apăru la pupitru. Toscanini, în sală, ședea în fundul unei loji cu toată familia... Venise să-l vadă pe Perlea dirijînd. Eu, cu soții Della Pergola, eram printre spectatori. Ne aruncam din cînd în cînd ochii spre loja lui Toscanini și, spre bucuria noastră, l-am văzut stînd pînă la sfîrșit — era ceva! Toscanini avea atunci cam 80 de ani!

In fața cafenelei de la Scala, Perlea cu noi la masă, pe terasă, vedem deodată un grup de vreo trei inși cam la vreun metru de noi, — în picioare — cu cîte o hîrtie în mînă... Parcă voiau să se apropie dar așteptau un moment prielnic.

Pergola se sculă și se duse spre ei.

— Cu ce vă putem fi de folos?

— Am dori să vorbim cu maestrul — și apropiindu-se de Perlea cam cu sfială — puseră pe masă trei hîrtii cu ceva scris pe ele.

Perlea rugă pe Luciano della Pergola să vadă ce este și, între timp, uitîndu-se peste ochelari, recunoscu în cele trei persoane muzicanți din orchestra Scalei! Se ridică și merse spre ei întinzîndu-le mîna. Lucrurile se lămuriră imediat. Doreau un „certificat", spuneau că le este necesar. Mirat Perlea întrebă pe Pergola — Dar la ce le trebuie? Atunci unul din muzicanți interveni: „Spuneți vă rog maestrului să atesteze simplu că noi am cîntat sub bagheta lui". „Acest certificat ne va folosi să putem fi ușor angajați pe timpul verii și în alte teatre".

La îndemnul stăruitor și la recomandarea lui Toscanini, Perlea plecă din Milano, spre America, unde fusese angajat la teatrul Metropolitan. Debutul și-l făcu cu „Tristan și Izolda", faimosul și neîntrecutul tenor wagnerian Lauritz Melchior deținînd rolul titular. Succesul, marele succes al lui Perlea a fost deplin. Cele mai frumoase și strălucite elogii aduse vreunei baghete. Au urmat o serie de multe alte opere. Revenit în Italia, numele lui Perlea apare pe afișele tuturor teatrelor mari: la San Carlo di Napoli, la Maggio Fiorentino, la Fenice din Veneția, la Arena di Verona, unde lasă impresii de neșters alături de cei mai mari artiști ce spuneau despre el că este un „Signor Maestro"!

SPIRIT DE OBSERVAȚIE

Desenul alăturat a fost împărțit în 48 de căsuțe pătrate. Dintre acestea, patru sînt reproduse în partea superioară între cele șase pătrate. Cele două pătrate în plus, sînt „străine" de acest desen și dv. vă revine sarcina să le precizați.

SOLUȚIA

Pătratele „străine" sînt nr. 2 și 5.

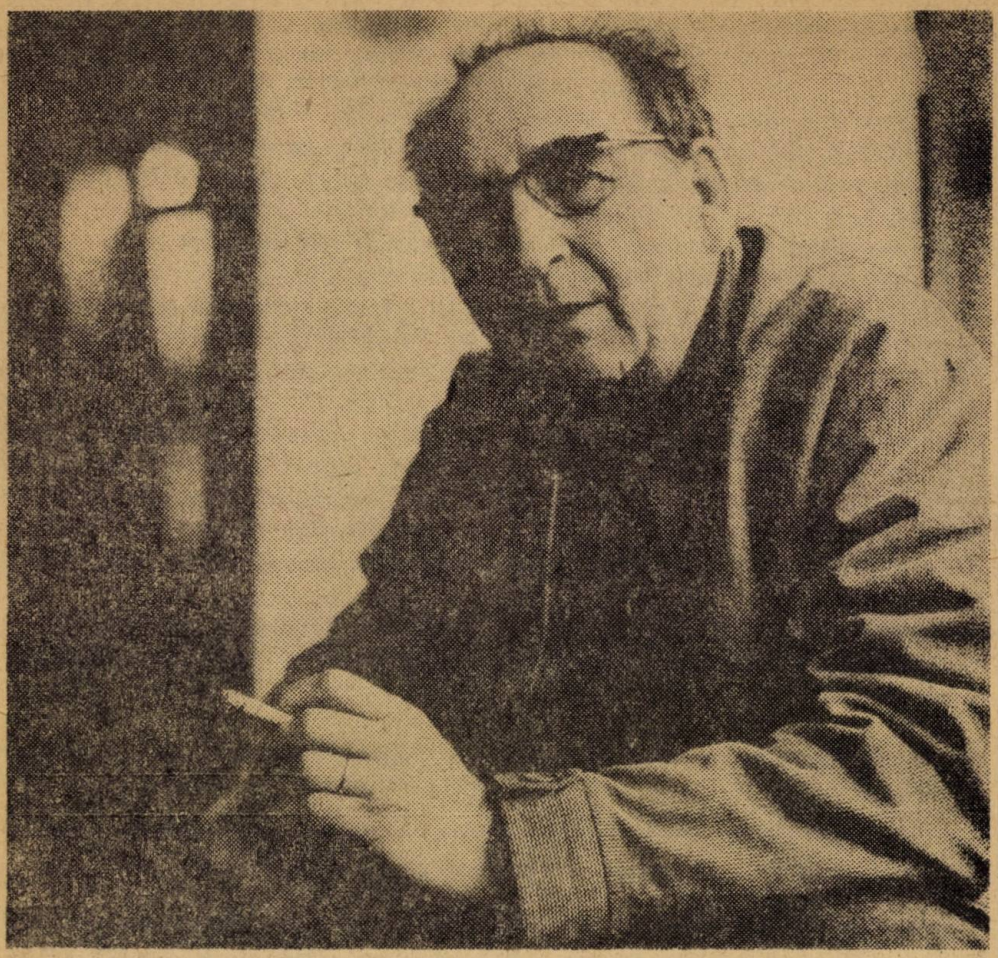

CHEMAREA ARTISTULUI ESTE DĂRUIREA

ÎN VIZITĂ LA ETIÉNNE HAJDU

În Muzeul Artelor Moderne din Paris, una din sculpturile lui Étienne Hajdu — distins cu Premiul Național al Republicii Franceze pe anul 1969 — e expusă în imediata vecinătate a creațiilor lui Brâncuși. Arareori îi este dat unui artist ca la apogeul creației sale să i se desemneze și oficial locul în istoria artelor; Hajdu, la peste șaizeci de ani a ajuns să aibă parte de o asemenea satisfacție. E vecinul lui Brâncuși — atît în ce privește originea, cît și spiritul. Între Târgu Jiu și Turda distanța nu e mare. În-

sculpturile lor ei caută deopotrivă adevăruri universale. Cu prilejul colocviului național Brâncuși — organizat în patria noastră — Etienne Hajdu a acceptat cu plăcere invitația... În prefața catalogului cuprinzînd ultimele lucrări ale lui Hajdu, remarcabilul istoric de artă Dora Vallier prezintă peste tot creațiile lui Hajdu în corelație cu opera brâncușiană: „Atitudine deosebită a lui Hajdu ne conduce la un alt aspect al sculpturii actuale, care, datorită unui om unic în felul lui, s-a dezvoltat îndepărtîndu-se de constructivism; acest om este Brâncuși". Și Dora Vallier continuă astfel: „Pornind de la Brâncuși pentru care n-a existat noțiunea de timp, Hajdu ascultă bătăile inimii epocii sale".

Încurcînd liniile de metro, am întîrziat cincisprezece minute. A fost groaznic; mă înțelesesem cu Hajdu să mă aștepte la ultima stație de metro, căci mi-ar fi fost extrem de greu să descopăr în suburbiile Parisului, în acel faimos „banlieu", străduța în care își are locuința — atelier.

Mă aștepta. M-am bîlbîit de zăpăceală, dar pe loc am fost îndemnat să înțeleg că nu s-a întîmplat nimic deosebit; că era „natural" să întîrzii și la fel de „natural" că m-a așteptat.

... În timpul prînzului l-am întrebat: cum se face ca un om ca el, ajuns pe culmile reputației mondiale, să primească cu atîta bunăvoință lipsită de artificii, pe un vizitator necunoscut?

— Prin anii '20 locuiam la Turda, unde de altfel și azi trăiesc rudele mele apropiate. Dorind să-mi continui studiile, am primit o recomandare adresată unui scriitor cu renume, Móricz Zsigmond. Vizitîndu-l pe Móricz, deși eram încă un copilandru, s-a așezat lîngă mine, mi-a pus întrebări, mi-a vorbit despre planurile sale și chiar mi-a făcut mărturisiri despre secretele succeselor și eșecurilor sale. În decurs de cîteva ore, a reușit să elimine din mine timiditatea copilului provincial. De la el am învățat să fiu simplu. Iar cînd am ajuns la Paris, aceeași lecție a repetat-o cu mine și Picasso, la o masă de cafenea.

— Într-una din declarațiile pe care le-ați făcut presei, am citit că, timp îndelungat, n-ați reușit să vindeți nici o sculptură. Cum era posibil acest lucru, știind că grupul de artiști cu care ați ajuns în contact, recunoscuse în public valoarea creațiilor dv.?

— Prin 1953, pîinea „cea de toate zilele" constituia pentru mine o problemă. Cum s-ar spune, afirmarea mea s-a cam lăsat așteptată. Începînd de prin 1920, am fost, pe rînd, curățitor de geamuri, vopsitor, curier; tot ce se poate imagina. Ce excepția unui lucru: niciodată n-am făcut vreo sculptură care n-ar

Monumentul Pasteur (machetă)

fi corespuns gustului meu. Aș fi putut să confecționez manechine, dar unul din bunii mei profesori mi-a interzis acest lucru: „Nu e posibil ca în cursul zilei să faci sculpturi proaste, iar seara să lucrezi pentru nemurire. Desigur, puteam să mă angajez și la vreo fabrică, dar atunci nu mi-ar fi rămas timp pentru sculptură. La Paris, aproximativ optzeci de mii de artiști plastici se zbat pentru succes. Dar aceasta înseamnă nu numai luptă, ci și suferințe. Dacă mă gîndesc bine, termenul „succes" nici nu e adecvat în cazul acesta... Artistul nu lucrează de fapt în

Hajdu în curtea atelierului

primul rînd pentru „succesul" material și nici măcar pentru cel moral. Dacă e un adevărat artist, va căuta să se exprime pe el însuși, anturajul său, societatea. Numai atunci cînd societatea se recunoaște în oglinda artistului și îl recunoaște pe artist — putem vorbi de succes. Dar acest lucru nu e important. Adesea, pictorii sau sculptorii de prost gust au succese: sînt „înțeleși", recunoscuți cu mai multă ușurință.

— Dacă cineva e un creator „la modă", acest fapt în sine nu-l deranjează oare în căutările artistice?

— Aici, la Paris, dar cred că și în altă parte, artistul este „cotat ca la bursă". E consemnat. Aceasta, desigur, poate constitui un pericol pentru artiștii cu o suprafață mai mică, dar numai pentru aceștia. În cazul lui Picasso sau Braque, de pildă, oscilațiile modei nu prezintă prea mult interes. În orice caz, acestea nu-i pot îndepărta de crezul lor artistic.

— Mulți vă consideră sculptor abstracționist.

— Desigur, numai dintr-un punct de vedere superficial ar putea rezulta că ceea ce se numește artă abstractă, trebuie considerată independentă de natură. Pe frontispiciul creării de imagini artistice, în diferite epoci stilistice au stat alte și alte elemente formale. Goticul s-a clădit pe elemente florale, Renașterea pe vertebrate — ca să simplificăm lucrurile. Dar dincolo de această lume, există și o alta, vizibilă cu telescopul și iară alta, vizibilă cu microscopul. Imaginea de azi a lumii s-a extins considerabil. Artistul modern n-a făcut altceva decît a sesizat și înfățișat fără lentilă, această realitate. Prin natură nu înțeleg doar viței, păstori sau trandafiri — ca să spunem așa. Natură înseamnă sîngele și fibrele celulare ale lemnului, precum și cristalele. Arta modernă le oglindește tocmai pe acestea. Geometria e una din descoperirile cele mai frumoase, cele mai pure ale spiritului uman.

— V-ați dat seama de toate acestea de îndată ce ați sosit la Paris și ați cunoscut arta lui Picasso?

— Nici vorbă. Vreo doi ani la rînd, contemplam amețit expoziție cu expoziție. Ori Léger și Picasso, ori eu sînt nebun — mă gîndeam. Și încercam să înțeleg ce se petrece în lume. De ce aș nega: n-a fost ușor. La Academie mi-au lăudat sculptura de inscripție renascentistă. Imediat am abandonat-o. Cînd însfîrșit, pe neașteptate, la un concert am înțeles deodată cum construia Bach, sprijinindu-se doar pe trei sunete și cum le-a îmbinat într-un dialog de o frumusețe sublimă, mi-am dat seama încotro trebuie să mă îndrept. Am descoperit și eu una din formele de bază: fusul. Cu dialogul, cu dinamica a două-trei fusuri am pornit ceea ce am considerat propria mea artă. Mai apoi, mi-am îmbogățit arsenalul formal, cu discul. Mai tîrziu, am simțit nevoia să dau un impuls și bazei pe care am fixat motivele de fus și disc. Acestea au fost concertate. Dar cred că sub aspect formal toate acestea nu pot fi explicate. M-aș putea referi numai la muzică. Muzica lui Bach nu poate fi explicată. Ea trebuie simțită. De altfel, mulți sînt aceia care s-ar părea că au descoperit într-una sau alta din sculpturile mele, motivele porții

secuieşti. Aceştia mă consideră un artist oriental.

— Consideraţi că e important ca oamenii să vă înţeleagă?

— Desigur, întrucît vreau să mă adresez contemporanilor mei. Şi chiar cred că poporul înţelege instinctiv, simte arta modernă. Pot afirma cu cea mai mare sinceritate: niciodată, în nicio împrejurare n-am creat nimic cu scopul de a putea fi acceptat la vreo expoziţie. Unicul scop al celor care speculează numai spre a expune este: să aducă ceva „nou". De altfel am un principiu de bază: nu lucrez la comandă. Nici chiar atunci cînd era vorba de hrana de toate zilele. Într-un om trebuie să existe o comandă interioară primită indirect, din partea societăţii...

— Totuşi, cîteva din sculpturile dumneavoastră ornează unele scuaruri, clădiri.

— Mi s-a cerut să dau statui. Le-au ales din cele existente. Iată, de pildă, monumentul memorial Pasteur... Dacă aş vrea să dau explicaţii, m-aş referi la fermentare, la şarpele — care-i simbolul vindecării — la undulaţiile ce se întorc în sine — ceea ce constituie cununa din faţa monumentului închinat lui Pasteur. E o creaţie nonfiguративă — dar mă flatează gîndul că oamenii simpli ai vremurilor de demult ar fi înţeles-o cu uşurinţă.

— Aveţi discipoli care vă urmează exemplul?

— S-ar putea, nu ştiu precis. Dacă sculpturile mele au o oarecare influenţă asupra generaţiei tinere, înseamnă că se poate vorbi despre discipoli. Elevi nu am. E mai bine ca un sculptor să nu vorbească despre creaţiile sale. Acestea s-ar putea să aibă sau să nu aibă efect. Am fost invitat să ţin prelegeri la Harvard şi la Hamburg. N-am acceptat. Pe vremuri, am predat la şcoala lui Léger. Acolo mi-am dat seama că numai opera, numai exemplul uman sînt valabile.

*

Mă invită în atelierul său: e un amestec de turnătorie, fierărie. Îmi permite să fotografiez. Ajungînd în faţa sculpturilor, a şi uitat de mine: e un model fotografic ideal. Dacă s-ar putea, ar trebui să se înveţe felul cum mîngîie corpurile sclipitoare ale sculpturilor sale de aluminiu, ale reliefurilor sale. Ceea ce se ascunde în aceste degete, ceea ce emană din ele e un exemplu cît se poate de grăitor al smereniei artistului — la care s-a referit Hajdu. E o cale demnă de urmat în domeniile artei.

ERDÉLYI LAJOS

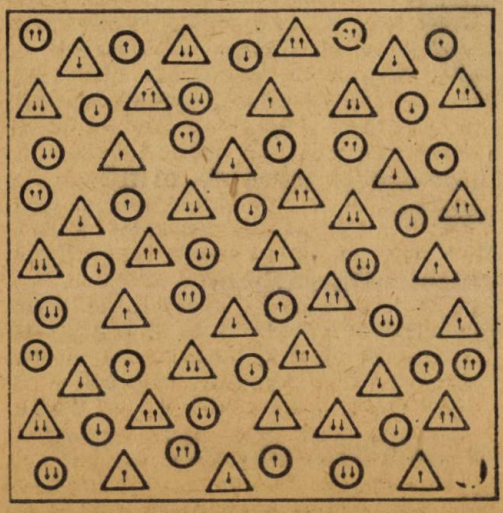

TREI ÎNTREBĂRI

Examinaţi cu atenţie timp de 15 secunde desenul alăturat şi încercaţi apoi să răspundeţi la următoarele întrebări:

1) Sînt mai multe cercuri decît triunghiuri sau invers?

2) Toate cercurile şi triunghiurile au cîte o săgeată sau două. Sînt mai multe cu două săgeţi sau cu una?

3) Unele dintre săgeţi sînt îndreptate în sus, altele în jos. Care dintre ele sînt mai numeroase?

Soluţia

1) Sînt mai multe triunghiuri 2) Cu două săgeţi 3) Cele îndreptate în sus.

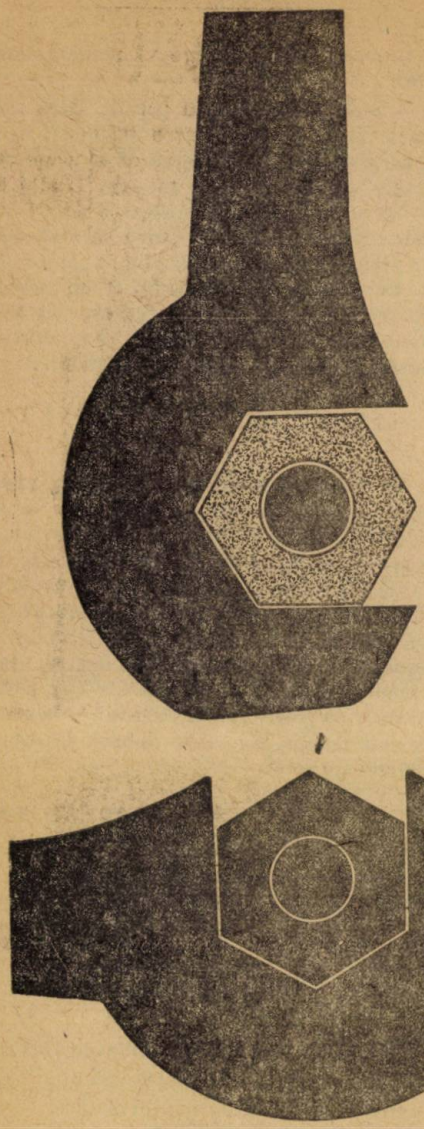

INTREPRINDEREA DE UTILAJE ȘI

VATRA

produce:

utilaje pentru sectorul de industrializare a lemnului

- elevatoare de încărcat cherestea și lemn de mină
- stații pentru filtrarea prafului
- instalații de exhaustare
- șabloane din fontă pentru mobilă curbată
- transportoare cu bandă
- mese cu role
- cărucioare diferite
- vagoneți diferiți
- piese de schimb pentru materialul rulant c.f.f.
- reductoare tip I.R.U.M.

PENTRU REPARAȚII

MECANISME

DORNEI

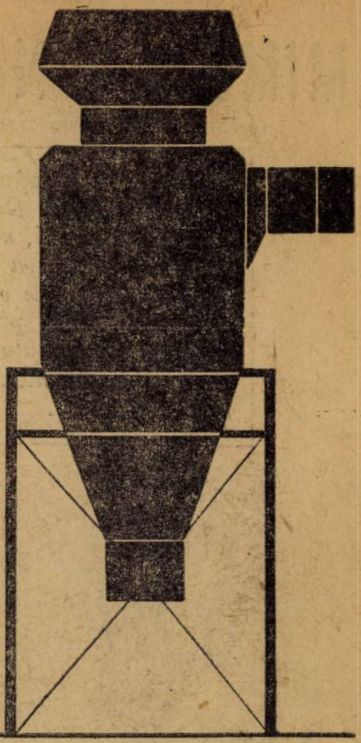

- piese de schimb pentru funiculare tip Mîneciu
- lanț industrial pas 120 mm
- diferite alte utilaje, la comandă fermă.

Repară:

- motoare electrice
- grupuri electrogene
- concasoare

adresa: I R U M — VATRA DORNEI, str. Podul Verde nr. 42, județul Suceava, tel. 293, 206, 180.

STAN VLAD şi PETRE HLADCHI BUCOVINEANU

„MIMOZA“ NU MAI TRANSMITE...

Burniţa de afară provoca o stare de somnolenţă care cu greu putea fi stăpînită. Deşi era în orele obişnuite de program ale unei după-amieze de joi, maiorul de securitate Constantin Şerban se simţea obosit. Cele cîteva nopţi nedormite pînă atunci îşi cereau tributul. Îşi aprinse alene o ţigară după care, încet, frunzări, pentru a nu ştiu cîta oară, piesele dosarului de pe birou.

Il supăra faptul că nu reuşeşte să-i dea de capăt. Ridică receptorul şi formă numărul de telefon al şefului său. Acesta din urmă îl invită la el.

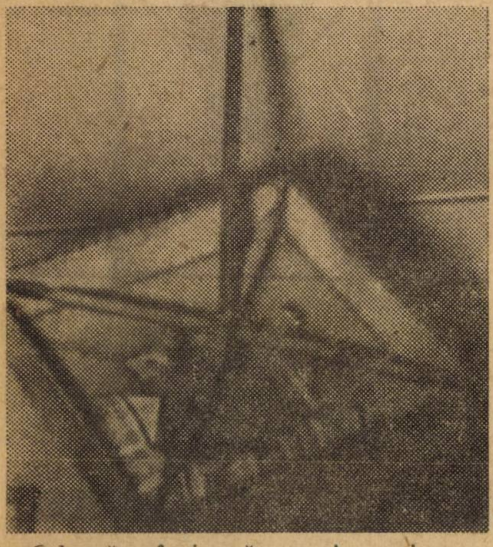

O lustră confecţionată cu gust! — veţi spune. Intr-adevăr, aşa e. In ea însă „Mimoza“ depozita microfilme, adnotări cu caracter secret şi preţul trădării — banii.

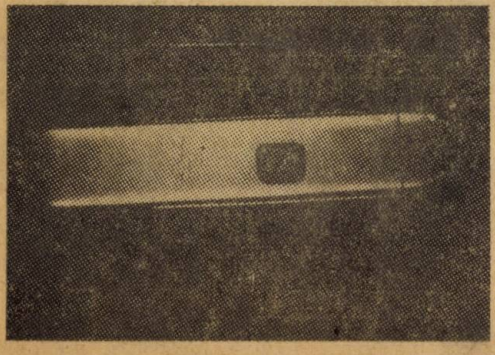

Micro-aparat foto descoperit în bagajele „Mimozei“. La prima vedere... o brichetă cu gaze, care, declanşată, execută fotografii perfecte.

Prima informaţie...

— ... Ai citit sesizarea pe care ne-a făcut-o radio-telegrafistul amator George Stanciu?

Întrebarea colonelului Octavian Cernescu îl prinse oarecum nepregătit pe Şerban. În ultimele zile, o mulţime de alte treburi i-au răpit aproape tot timpul, iar acum... După cîteva clipe de tăcere, colonelul Cernescu îl invită pe Şerban să ia loc.

— Iată despre ce e vorba, continuă colonelul. Aseară, la o oră destul de tîrzie, un radioamator care s-a recomandat cu numele de Stanciu, a dat telefon ofiţerului de serviciu cu rugămintea să fie primit pentru o problemă care i se pare curioasă...

— Şi? întrebă aproape involuntar Şerban.

— Ai răbdare. Citeşte relatarea lui.

Colonelul Cernescu îi dădu hîrtia cu un text care îl ştia de-acum pe de rost: „Mîine după miezul nopţii, voi transmite un nou mesaj radio pentru mătuşa mai vîrstnică“. Stop. John. Stop.

— Să fie oare vorba de Radu I. alias „John“? întrebă la un moment dat maiorul Şerban.

— Nu ştiu... Nu-i exclus... Ştiu însă că el nu-i radioamator...

— Citeam tocmai dosarul acestuia şi m-am oprit la curiozitatea pe care v-am raportat-o acum două luni. Avem o scrisoare din care rezultă că cineva observase că Radu încearcă să-şi construiască o antenă specifică unui radio-emiţător.

— Bine, dar mi-ai spus apoi că sesizarea nu se verifică, îl întrerupse Cernescu.

— E adevărat, dar...

— Aici nu-i cu dar..., interveni colonelul. Luaţi măsuri de supraveghere a eterului şi, la nevoie, depistaţi locul emisiei!

După discuţia cu şeful său, maiorul Constantin Şerban reciti atent şi ultimele informaţii din dosarul privind pe Radu I. Apoi o porni repede spre locuinţa lui George Stanciu.

—... Deci pe mîine, ne aşteptăm la un mesaj către „mătuşa cea vîrstnică" spuse Şerban, după ce se prezentase.

— Da, tovarăşe maior, răspunse Stanciu. Am zile şi ore, stabilite din timp, prin convenţie cu alţi radioamatori, cînd iau legătura cu ei. Aseară, destul de tîrziu, după o convorbire cu cineva dintr-o ţară mediteraneană, m-am jucat puţin pe scala aparatului. Am recepţionat textul pe care-l cunoaşteţi şi care mi s-a părut cel puţin curios. N-am mişcat scala de loc. Azi-dimineaţă, am deschis din nou aparatul, şi am recepţionat un alt text cu totul nou. „Mătuşa îţi cere ultima ghicitoare într-un text distractiv. Stop. Aştept diseară. Stop. „Mimoza". Stop". Dacă nu veneaţi intenţionam să vă fac din nou o vizită.

— Ce ţi se pare interesant din tot jocul ăsta?, întrebă Şerban.

— Cum să vă spun... Aproape totul, răspunse Stanciu. În primul rînd, lucrează pe o frecvenţă ce nu este folosită de noi, amatorii. Apoi, nu prea cunosc o „mătuşă vîrstnică", radio-amatoare. Nu mai vorbesc de ghicitori telegrafice!

— Deci lucrurile par să se precipite, continuă ofiţerul. „Ghicitoarea" va fi transmisă diseară şi nu mîine!(?) Această încurcătură n-o putea face decît cineva interesat.

— Cam aşa-i.

— Bine, o vom asculta împreună.

Mesajul de la ora unu noaptea

Maiorul Constantin Şerban alături de George Stanciu, stăteau pe o canapea, fără să-şi spună nici un cuvînt.

Bîzîitul subţire al radioreceptorului pus pe lungimea de undă indicată de radio-amator, era singurul zgomot care se făcea auzit. Dar după cîteva ţiuituri vagi, camera fu inundată de un şir de semnale metalice, repetate. Maiorul se repezi la magnetofonul de alături pe care îl deschise. Paralel, ofiţerul începu să-şi noteze semnalele.

Aparatul amuţi. Stanciu atrase atenţia ofiţerului că mesajul a fost transmis la ora unu noaptea, fapt pe care acesta din urmă îl consemnă...

Dimineaţa, colonelul Cernescu citi pe nerăsuflate mesajul descifrat de Şerban:

„Dragă mătuşică, iată ultima ghicitoare: Cerul înnourat, ploaia acoperă pămîntul. Reginele stau faţă în faţă iar regii un pas în dreapta lor. Castelele lor se află la un nod sudic din stînga. Calul negru spre dreapta, ceilalţi stau pe loc. Dezlegarea ghicitorii peste o săptămînă în locul ştiut de „Mimoza". Terminat".

— Ai ajuns la vreo concluzie, tovarăşe Şerban?

— Cred că da, tovarăşe colonel. Radiograma reprezintă o tablă de şah care, urmărind-o prin aşezarea pieselor, după indicaţiile autorului ei, ajungem la următoarea concluzie...

— Probabil asociezi „jocul" şi cu alte „piese" din dosar? — întrebă Cernescu,

— Desigur, tovarăşe colonel. Oricum, enigmele misteriosului caz „Radu" încep să dispară!

— E bine. Să-ţi văd atunci „jocul de şah".

— Jocul, după cum rezultă din mesaj, se desfăşoară pe timp „noros şi ploios". Deci lucrurile pentru ei au acoperire şi pot lucra fără teamă. Se cred învăluiţi în misterele unei „conspiraţii perfecte". Reginele sînt în faţă iar regii la dreapta lor cu un pătrăţel înapoi. Turnurile se află mutate la un nod sudic; este deci punctul de unde vor să ridice marfa. Calul negru merge spre dreapta, ceilalţi stau pe loc. Deci unul din ei va dispare, va pleca cu prada, ceilalţi rămîn pe loc. Despre aceasta voi da şi alte explicaţii. „Mimoza" este cea care s-a interesat zilele trecute de schiţa principalelor noduri de cale ferată, pe distanţa Bucureşti. —Braşov—Reşiţa. Aşa că...

— Ai copia schiţei pe care a indicat-o „Mimoza"? — îl întrerupse colonelul Cernescu.

— Da. O aduc imediat.

Ce va fi peste o săptămînă?

Pînă la sosirea maiorului Şerban, colonelul Cernescu rămase meditînd. De această dată dorea să verifice personal logica şi chiar modul de interpretare a radiogramei, făcute de subalternul său. Deşi avea destulă în-

credere în el, dorea cu orice preț să nu greșească.

Maiorul Șerban întinse pe birou copia schiței ce se afla la „Mimoza" iar peste ea o tablă obișnuită de șah, confecționată din carton. După aceasta scrise cuprinsul mesajului în rînduri de cîte opt litere, fiecare literă ocupînd un spațiu egal cu al unui pătrățel al tablei de șah. După un cod anume exersat, ici-colo locul pătratului tablei de șah îl lua cătură specială care circulă pe direcția București—Brașov. Vreau urgent schița invenției calculatoarelor pentru perforatoare în roci dure. Valorile din punctul sudic, peste o săptămînă. Eu voi pleca; veți rămîne în expectativă. Stop. „Mimoza". Stop".

— ... Deci spionaj economic în toată regula, spuse Cernescu, după o clipă de meditație. Crezi oare că totul e clar?

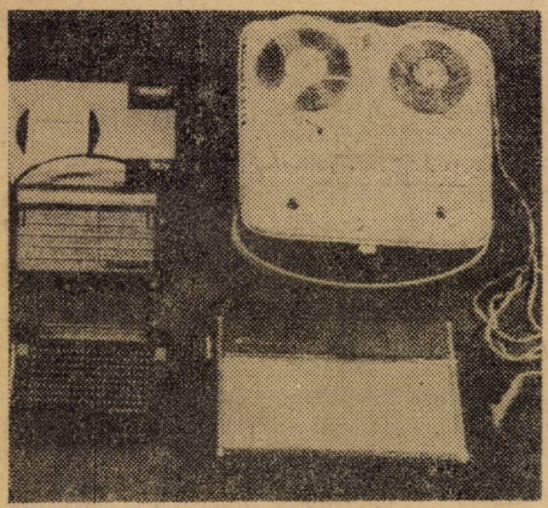

Citeva ceva din aparatura tehnică folosită de cuplul „Radu — Mimoza", acoperită sub masca unor aparate cunoscute:

— micro-emițător radio în carcasa magnetofonului

— micro-receptor în receptorul de radio obișnuit.

un anume text sau grupe de litere aflate pe copia schiței executată de „Mimoza". Cuvintele astfel grupate dădură la iveală un text foarte clar dar pe care cu greu l-ar fi putut bănui cineva.

— Să încep să-l citesc eu, ceru colonelul. Vino lîngă mine și urmărește-mă!...

„Sînt interesat despre toate trenurile marșrut cu încărcătură specială care circulă pe direcția București—Brașov. Vreau urgent schița invenției calculatoarelor pentru perforatoare în roci dure. Valorile din punctul sudic, peste o săptămînă. Eu voi pleca; veți rămîne în expectativă. Stop. „Mimoza". Stop".

— ... Deci spionaj economic în toată regula, spuse Cernescu, după o clipă de meditație. Crezi oare că totul e clar?

— Da, tovarășe colonel, precizează Șerban. Singura excepție poate e convenția întîlnirii de „peste o săptămînă". Din filele dosarului rezultă că „peste o săptămînă" pentru ei înseamnă „peste zece zile"... În ceea ce privește folosirea denumirii localității „Reșița", e o bagatelă, o expresie în plus...

Cine-i „Mimoza"?

— Bonjour, Radu, începu tînăra blondă care se alătură bărbatului rezemat de balustrada podului. Ce faci?

— Nimic deosebit. Te așteptam. Plecăm?

— Da. Te rog urcă tu la volan. Mă simt puțin obosită.

... Autoturismul demară scurt, îndreptîndu-se pe șoseaua București—Urziceni, în direcția Ploiești. Fără nici o escală, mașina se întoarse la București lăsînd-o pe „Mimoza" în dreptul spitalului „Colțea".

— Pelicula pe care ai făcut-o ca și „sonorul" nu ne spun prea multe, tovarășe maior, interveni Cernescu, după vizionarea scurt-metrajului special.

— E adevărat, dar...

— Nu înțeleg de ce „dar".. Astăzi a fost doar a noua și nu a zecea zi de la emiterea mesajului.

— Întocmai. Mîine este a zecea. Cei doi s-au întîlnit cu un singur scop: „Mimoza" trebuia să-i transmită lui Radu, parola. Toate documentele vor fi predate de Radu direct „șefului" sosit în chip de... comerciant și pe care nu-l cunoaște. „Mimoza" îl va aștepta apoi pe „șef" la aeroport. Deci „Mimoza" va pleca cu „șeful". Ceilalți rămîn pe loc.

— Informația este verificată?

— Perfect. Poftiți documentul!...

— Vreți să repetăm puțin situația acestei „doamne"?

Maiorul C. Șerban, începuse a explica situația per-

sonală a „Mimozei", personaj-cheie în această afacere de spionaj. Deşi avea o biografie destul de sumară, cîteva „puncte" evidenţiau pregnant caracterul şi interesele ei.

— ... Este originară din oraşul S., continuă Şerban discuţia începută. Se numeşte Olga T. Tatăl ei, fost ofiţer, a făcut parte din 1940 dintr-o formaţie a Abwehr-ului şi a fugit odată cu retragerea trupelor hitleriste. Ulterior s-a aflat că ar fi murit. Numai Olga ştia adevărul. Fire aventurieră, uşuratică, a divorţat de soţ, inginerul Ionel Tutunaru, un om serios, cunoscut inovator şi chiar inventator, intrînd apoi în relaţii cu alţi cercetători, pe care, i-a cunoscut mai înainte prin intermediul fostului soţ.

— Cum a fost recrutată totuşi?, întrebă într-o doară colonelul care deşi cunoştea cazul, dorea să se autoverifice.

— După ce a aflat că tatăl ei este în viaţă, Olga a întreprins o călătorie de agrement în Franţa, Italia şi Elveţia, cu autoturismul propriu. Astfel, l-a întîlnit apoi şi pe tatăl ei care i-a promis tot ajutorul ca să plece, dar la rîndul lui a rugat-o să-l ajute şi ea cu unele... informaţii. L-a cunoscut apoi pe Radu I. de la Institutul de cercetări speciale, om bine informat, cu multe relaţii şi care se dădea în „vînt" după ea. În schimbul „dragostei" şi apoi a unor sume de bani, el a acceptat s-o ajute.

— Şi acum, interveni din nou Cernescu, Olga, alias „Mimoza", încearcă să scoată jarul cu mîinile lui Radu. Deci, el se va duce la întîlnire, nu?

— Perfect!... O precizare aş dori să mai fac, continuă Şerban. „Şeful" vine cu paşaport fals pentru „Mimoza". Radu încă nu-şi dă seama exact de situaţie. De altfel în ultima vreme, se vedeau rar; „Mimoza" ţinea legătura cu el mai mult prin radio. De asemenea, nu se poate vorbi de un grup, aşa cum vor ei să credem. Sînt doar cei trei, despre care cunoaştem toate detaliile.

— Bine. Atunci mîine încheiem şi cariera acestora, spuse în sfîrşit Cernescu, uşor enervat.

Întîlnirea de la aeroport

— Fiţi amabil, spuneţi-mi cum ajung la Călăraşi?

Domnul în gri, coborît dintr-o limuzină luxoasă nu putea să nu atragă atenţia cetăţeanului care fuma nepăsător pe o bancă mărginaşă din grădina Icoanei.

— Ieşiţi în Pantelimon şi de acolo...

— Pe Pantelimon, găsesc „Kent"?

— Chiar şi „Belga". Dacă doriţi, vă pot oferi eu...

— Nu, domnule Radu, mulţumesc... Se pare că ne-am recunoscut uşor, nu?

— Da, domnule...

— Knatt. Knatt mă numesc pentru dumneata!

— Înţeleg. Să mergem deci...

Maşina străinului rămase parcată în plină stradă. El intrase în ţară cu un alt cunoscut şi, conform înţelegerii dintre ei, acesta din urmă avea să folosească maşina pînă la întoarcerea „domnului comis-voiajor Knatt".

După cîteva minute, autoturismul lui Radu, personaj în compania căruia se afla şi simpaticul „domn Knatt"

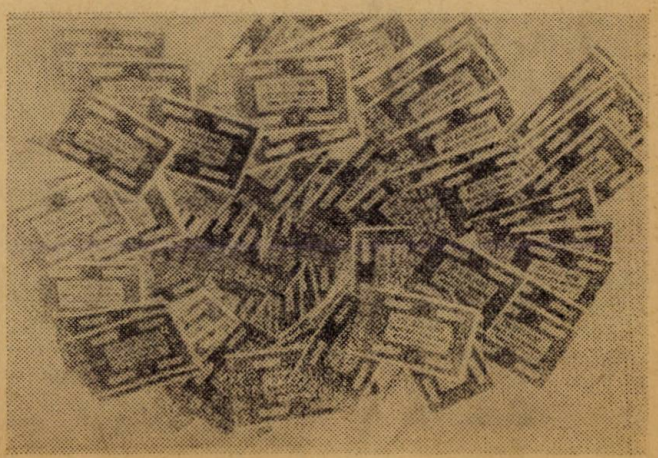

Preţul trădării lui Radu I. era plătit în... obligaţiuni C.E.C.

ajunse la punctul denumit de ei „sudic". În realitate, ei se aflau doar la cîteva sute de metri de intrarea în dreptul pădurii „Pustnicul", la piciorul unei pietre ce marca o anume zonă a pădurii.

— Aici se află prețioasa dumitale „comoară", începu Radu.

Domnul Knatt se dovedea nerăbdător. Privi de cîteva ori în jur, apoi cu siguranța care-l caracteriza, hotărî:

— Scoate-o... Cît mai repede... Te voi recompensa la aeroport!

... Săpătura scoase la iveală un portmoneu simplu de damă, pluşat, în interiorul căruia se aflau două microfilme ce reprezentau schițe în detaliu al perforatoarelor pentru roci dure.

— Dar schița calculatoarelor pentru aceste perforatoare? întrebăse domnul Knatt.

— E la mine... Iat-o, poftiți, așa cum ați dorit-o.

— Domnule Radu, de acum te lași „la fund". Cînd vom avea nevoie, vom apela. Situația trenurilor mărșrut, știu că se află la „Mimoza". Te rog deci, „aruncă-mă" pînă la aeroport. Mai am la dispoziție aproape o oră.

... Mașina trecu pe șosea, aproape pe neobservate. Domnul Knatt zîmbea satisfăcut de reușita „misiunii" sale și nu se mai gîndea la altceva decît la modul în care ar putea să treacă și ultimul „hop". Era convins însă că nu va avea probleme.

În sala de așteptare a aeroportului, lume multă, un continuu du-te-vino al sutelor de călători. Într-un colț, într-o poziție de meditație aparent nostalgică, „Mimoza". Îi observase pe cei doi bărbați și evident recunoscuse pe unul din ei. Încă nu știa ce să creadă. Domnul Knatt, parcă mai volubil decît oricînd, se apropiase și începu primul.

— Olga dragă, domnul Radu a fost foarte amabil...

— Bine, dar el nu-i Ra...

— Nu fiți necăjită, Radu e de ieri la noi... Azi e rîndul dumitale, domnule Klein alias Knatt, și al fiicei dumitale, Olga, alias „Mimoza"

— ! (?)

— Sînt maiorul de securitate Constantin Șerban...

Nici o mișcare, nu sînt singur. Și acum vă rog, urmați-mă!...

Steaua de mare la lucru

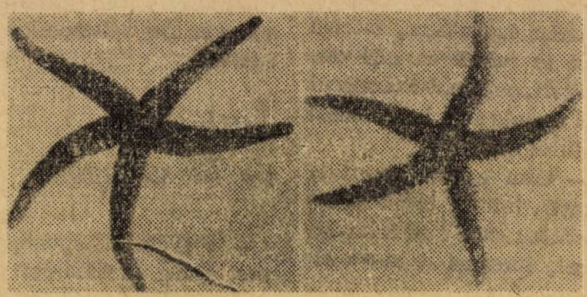

Marile aglomerări de corali din jurul coastei de est a continentului australian, precum și cele din jurul insulelor Tahiti, sînt... consumate într-un ritm catastrofal, de către diferitele specii de stele de mare, care au invadat regiunile respective și se înmulțesc, de cîteva luni cu viteză nemaicunoscută pînă în prezent. Unele dintre aceste stele de mare au pînă la 23 de brațe dar cele mai multe sînt din speciile comune, cu cinci brațe, așa cum se văd cele din fotografie. Acestea ajung, ca mărime, pînă la 60 de centimetri lungime. Organismul lor secretă o otravă foarte puternică, „doza", aflată într-o singură stea putînd distruge cîteva mii de pești. S-a constatat că toate speciile de stele de mare au capacitatea fizică de a-și reface integral organismul, indiferent de amputările suferite, brațele pierdute crescîndu-le la loc, sau, în unele cazuri, dintr-o stea de mare tăiată în două, dezvoltîndu-se doi indivizi separați. Sînt căutate în prezent soluțiile cele mai eficace pentru stăvilirea înmulțirii acestor animale, întrucît distrugerile provocate de ele sînt alarmante.

UMOR FRANCEZ

— *Ai spus „da" pe un ton care nu mi-a plăcut*

(PARIS MATCH)

— *Nu te grăbi, draga nea, biletele sînt pentru mîine*

(PARIS MATCH)

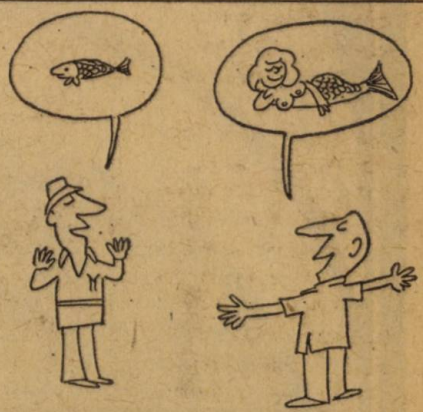

Între pescari *(PARIS MATCH)*

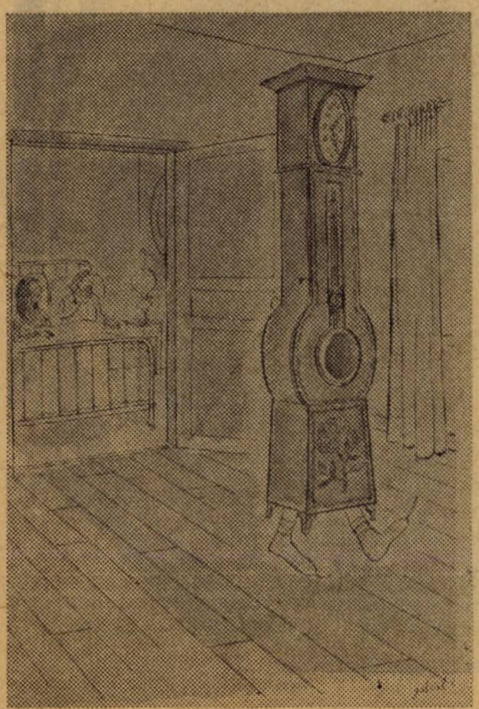

— *Am reparat pendula și acum merge...*

(PARIS MATCH)

Fără cuvinte *(PARIS MATCH)*

COMBINATUL DE EXPLOATARE ȘI INDUSTRIALIZARE A LEMNULUI

PIATRA NEAMȚ

produce:

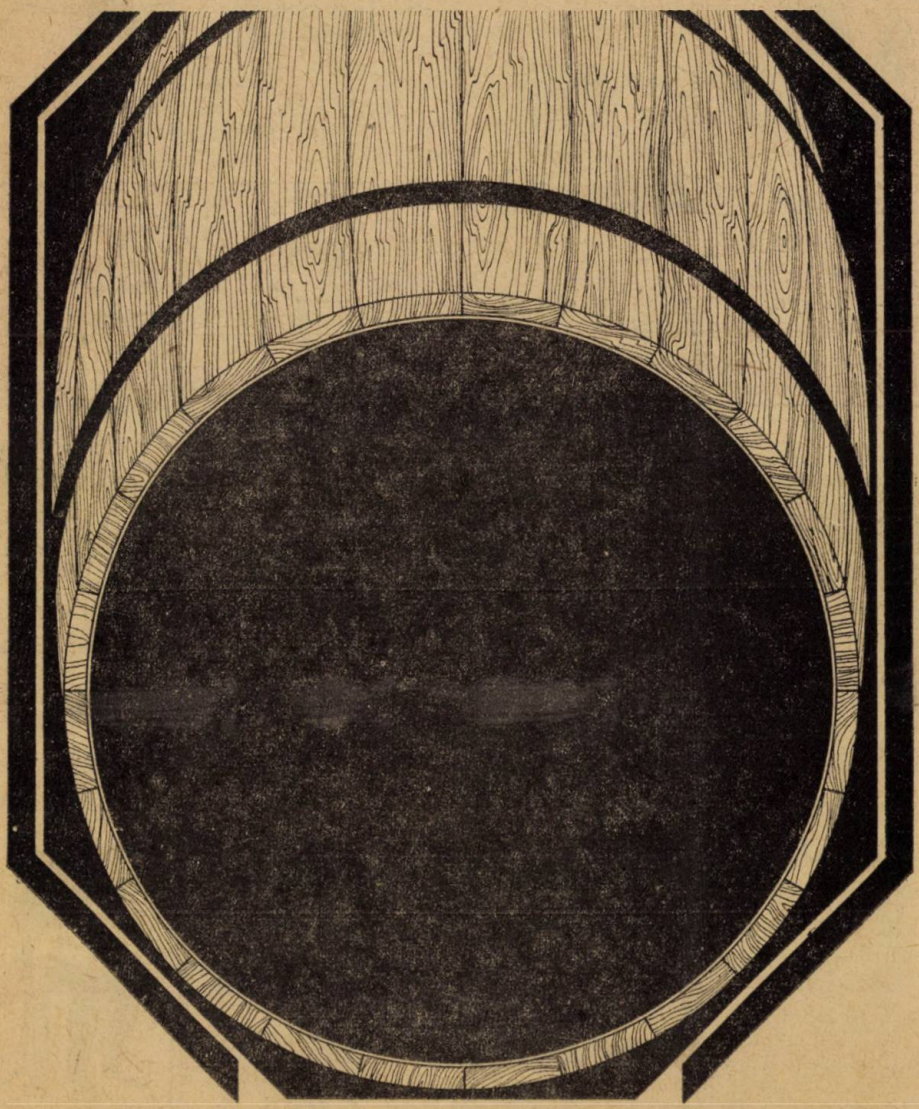

- din fag, din stejar, butoaie de diferite litraje, pînă la 300 l.
- lăzi pentru ambalat fructe.

HARRY BRAUNER

DE LA EDISON LA MAGNETOFONUL STEREO

Meseria de „folclorist" nu exista ca atare înainte vreme. Cei care, iubind arta populară, își propuneau să o studieze nu erau încadrați în calitatea lor de folcloriști. Ei erau nevoiți să-și ducă această muncă paralel cu o altă meserie recunoscută, chiar dacă pasiunea lor pentru folclor îi determina să-și consacre cea mai mare parte din timpul lor acestor preocupări.

Zile și nopți, luni și ani am fost alături de profesorul meu Constantin Brăiloiu, participînd la elaborarea noii metodologii de cercetare a folclorului, astăzi încă prețuită pe plan mondial.

Doresc să înfățișez diferite din greutățile pe care folcloristul de odinioară le întîmpina la tot pasul și care — în mare măsură — creau farmecul acestor preocupări.

Vreau să aștern cîteva din nenumăratele întîmplări tragicomice, uneori chiar dramatice, pe care le-am trăit de-a lungul cercetărilor mele. Unele, datorită lipsei de experiență și a nepriceperii entuziastului începător, altele, împrejurărilor speciale unor timpuri de mult trecute.

Primele înregistrări le-am făcut cu primitivul fonograf „Edison", strămoșul gramofonului și apoi al patefonului. Muzica se imprima cu ajutorul unui ac de diamant fixat pe o diafragmă a cărei membrană vibra în contact cu vibrațiile sunetului captat într-o pîlnie de tinichea. Acul luneca pe suprafața unui cilindru de ceară (pus în mișcare printr-un arc) săpînd vibrațiile transmise de diafragmă.

Toată aparatura, băgată într-o cutie dreptunghiulară în care era fixat arcul ce se strîngea cu o manivelă, era destul de greu de transportat. Cîntărea între 10—12 kg.

Cît privește cilindrii de ceară, băgați în cutii de carton vătuite, ei aveau mai degrabă înfățișarea unor borcane de conserve și ocupau foarte mult loc. Trebuia să se umble cu mare băgare de seamă, căci fiind foarte delicate, se spărgeau cu ușurință. Pacostea mare era că nu rezistau la diferențe mari de temperatură, topindu-se la căldură, crăpînd la frig.

Încărcat cu aceste poveri, într-o mînă cu fonograful, în cealaltă cu cutia cu cilindri, pe spate cu rucsacul, folcloristul cutreiera drumurile care deveneau nespus de anevoioase, mai cu seamă cînd era obligat să străbată pe jos ceasuri întregi potecile munților. Iarna, la drum lung, în zăpadă pînă la genunchi uneori, erai fericit dacă după atîtea eforturi ajungeai cu bine în cine știe ce sat ascuns de munte. Cu bine, adică cu toți cilindrii nevătămați.

În anul 1928, fonograful ieșise cu totul din uz, el devenise o adevărată piesă de muzeu. Locul lui îl luase discul și patefonul. Din această pricină, el nu era la îndemîna oricui. Fonografe se găseau cu mare greutate. Colinda profesorul Brăiloiu cu mine prin „Hala de vechituri" și eram fericiți cînd, găsind cîte un fonograf, ne îmbogățeam Arhiva de folclor cu el.

Dădusem sfoară în țară și, din cine știe ce pivniță sau pod mai făceam rost de încă un fonograf, prăfuit de vreme, de nimeni nebăgat în seamă. Cilindrii de ceară erau procurați cu mare greu-

tate, de la Budapesta, unde se fabricau într-o mică cantitate, anume pentru folcloriști.

Lipsa de mijloace materiale nu ne îngăduia să facem înregistrări pe aparate mai perfecționate, pe discuri, așa cum se obișnuia în acea vreme în alte locuri. Înregistrările făcute pe cale acustică lăsau foarte mult de dorit. Vocea era deformată, pițigăiată, de nerecunoscut în cele mai multe cazuri.

Un alt mare inconvenient al fonografului provenea din faptul că, cilindrii fiind foarte greu de transportat, deoarece ocupau mult loc, nu puteam lua un cîntec în toată desfășurarea lui, în întregime. Din această pricină nu puteam urmări în permanență variantele intervenite în timpul execuției de-a lungul cîntării. Trebuia să ne mulțumim înregistrînd doar de 3—4 ori fraza muzicală și notînd în continuare textul pe hîrtie.

În lipsa microfonului, omul era nevoit să cînte într-o pîlnie, botezată de transilvăneni *Triftăr* (de la germanul Trichter). Cînd aveam de-aface cu un glas slab al vreunui bătrîn, eram siliți să-i împingem capul în pîlnie. Desigur că acest procedeu nu-i prea venea la îndemînă cîntărețului pe care cu mare greutate îl puteam convinge să cînte în voie, normal.

De multe ori, oamenii se fereau să fie înregistrați. Greutățile pe cari le-am întîmpinat din această pricină ne dădeau mult de furcă. Uneori, prima reacție a celor ce își ascultau vocea redată prin pîlnia fonografului era spaima.

Mă aflam în vara anului 1930 departe de București. Tocmisem o căruță ce avea să mă ducă într-un sat depărtat. Căruțașul, o mîndrețe de flăcău, conducea niște cai năzdrăvani care scăpărau foc pe nări. Așezat pe scîndura caprei, lîngă voinic, începusem să-l iscodesc în legătură cu o formulă de doină pe care mi-aș fi dorit să o găsesc în regiune. Întrebările nu au fost zadarnice și am avut satisfacția de a auzi pe loc, cîntată de băiat, melodia atît de căutată.

Am oprit căruța.

Coborînd mi-am instalat fonograful pe o piatră de kilometraj de pe marginea șoselei. I-am împins flăcăului capul către pîlnia fonografului și, fără ca el să bănuiască, am înregistrat melodia.

Eram convins că îi voi face o plăcută surpriză și fără alte explicații i-am reprodus melodia cîntată.

Cu ochii holbați, cu expresia groazei pe față, flăcăul, sărind în căruță, mi-a aruncat bagajele în mijlocul șoselei și a zbughit-o de mama focului. Nu se mai auzeau decît pocnetele biciului pe spinarea cailor.

Zadarnic strigam făcîndu-i semne desperate să nu mă lase singur. N-a mai întors nici o clipă capul.

M-a costat această neîndemînatică glumă căratul bagajelor pe un soare torid cale de vreo 10 kilometri...

În luna iulie a anului 1929 luam parte la cercetările Institutului Social Român de sub conducerea profesorului Dim. Gusti, în comuna Drăguș din județul Făgăraș. Locuiam la Dionisie Fogoroș, cunoscut în sat sub numele „Dise-a lu' Lae".

De cum crăpa de ziuă, gazda și „boreasa" lui plecau la cîmp. Fetele sale, în număr de trei, se duceau și ele la lucru la cojocarul satului unde își făceau ucenicia. În casă nu mai rămînea decît bătrînul Neculae Fogoroș (Lae), tatăl lui Dise, pitit după cuptorul unde își stabilise de cîțiva ani reședința, spre a-și mai ușura la căldură durerea din oase.

Tăcut, moșul stătea parcă la pîndă, așteptîndu-și sfîrșitul. Moțăia toată vremea. Capul său nemișcat, cu carnea lipită pe os, fără pic de culoare în obraz, părea a fi de ceară. Indiferent la tot ce se petrece în jurul său, în această continuă imobilitate, doar din clipitul ochilor înțelegeai că încă mai pîlpîie frînturi de viață în obositu-i trup.

Eram tare emoționat datorită faptului că mă aflam pentru întîia oară „pe teren" în calitate de folclorist și prezența în cameră a bătrînului absent mă tulbura peste măsură. Mi-ar fi plăcut să-și depene amintirile și — cine știe? — să-mi cînte vre-un fragment din cîntecele care ar fi intrat odată cu el în pămînt. De la consăteni pricepusem că în tinerețe fusese meșter în ale cîntării și șugubăț nevoie mare.

Mă tot uitam cu coada ochiului la moș și nu prea știam cum să-l fac să-și iasă din toropeală, să prindă viață. Lam luat cu binișorul. Azi puțin. Mîine mai mult. L-am îmbiat cu cîte o țuică și l-am văzut

tresărind de bucurie cînd i-am răsucit o ţigară iute, din mahorcă.

Pînă cînd într-o zi: minune. Uşurel, desţepenindu-şi trupul, a coborît de pe cuptor. Şi a început a vorbi. Mi-a povestit cum, prin locuri de nimeni ştiute, trecea cu vite de contrabandă în Ţara Românească, străbătînd poteci ascunse de munte, îşi umplea chimirul doldora şi cobora în Rucărul Muscelului. Aici, într-o cîrciumă, trăgea chiolhanuri prelungite, cunoscut fiind de cei mai renumiţi lăutari care îl năpădeau cîntîndu-i.

Curînd, timid, cu un glas tremurat, fără vlagă, a început să-mi fredoneze unele cîntece pe care şi le aducea aminte „din vechime", de mult uitate în sat. Vrăjit, eu eram în al şaptelea cer... Iar moşul, bucuros că are cine să-l asculte şi mai cu seamă că mai e bun de ceva, îşi dădea osteneală să-mi fie pe plac.

Nu-mi venea a crede şi mă minunam împreună cu consătenii cum, pe zi ce trece, bătrînul prindea viaţă, se înzdrăvenea.

Sorbea rachiul din ţoi cu plăcere, mai trăgea cîte o lulea iar eu nu mai pridideam umplînd pagină după pagină cu povestirile lui. Cîtă fericire pe mine în ziua cînd am reuşit să-l conving să vină în casa alăturată unde locuia „Hira Nichii Popii", cum îi spunea satul Rafirei Iurcovan. Aci profesorul nostru, Constantin Brăiloiu ne înstalase „laboratorul de înregistrări" al echipei muzicale.

Nu cred să fi avut bucurie mai mare decît cea pe care am simţit-o din ziua în care bătrînul Neculae Fogoroş ne-a cîntat, cu glas tremurat şi subţire, în faţa pîlniei fonografului, jocul „Moiceanca" şi balada lui „Ghiţă Cătănuţă", aşa cum o învăţase pe vremuri de la lăutarii musceleni.

Îmi mai sună şi azi în urechi cîntecul bătrînesc care începea cu vorbele:

Pe culmiţa dealului
Dealului de-ardealului
Plimbă-mi-se dare-mi plimbă
De-a lui Viţă Cătănuţă
Şi cu-a lui dalbă mîndruţă

Nu se mai dezlipea de noi moşul. Ne îndrăgise în aşa măsură încît, uitînd de povara celor 76 de ani, se scula de dimineaţă şi se pregătea să fie primul în camera noastră de înregistrare. După ce îşi îmbrăca hainele sărbătoreşti pe care şi le pregătise spre a fi îngropat în ele, se ducea în livada din spatele casei unde culegea merele văratece ca să nu vină cu mîna goală la noi.

Se aşeza cuminte pe o laviţă, nespus de interesat de munca noastră de culegere şi înregistrare a cîntecelor. Din cînd în cînd îşi mai amintea vreun cîntec de mult uitat şi atunci mi-l comunica pe loc. Faţa i se îmbujorase, ochii îşi recăpătaseră voioşia de era cu neputinţă să crezi că este unul şi acelaşi cu cel care, cu două săptămîni în urmă, trăgea să moară pe cuptor.

Dar, cum toate au un sfîrşit, ne-a venit şi vremea plecării din Drăguş, vremea despărţirii. Cu durerea în suflet i-am strîns mîna bătrînului care îmi dăruise atît de nespusă bucurie. Era sprinten, plin de viaţă. Deodată m-a privit adînc în ochi şi mi-a spus zîmbind: „no, domnule profesor, de-amu mă duc şi eu că nu mai am la ce trăi şi tare vă mulţămesc că mult m-am mai simţit încă o dată bine în viaţă..."

Eram prea tînăr ca să înţeleg că nu glumeşte.

Am aflat apoi că nici nu părăsisem bine comuna că moşul Neculae se şi cocoţase — cu hainele ponosite de odinioară — pe cuptorul pe care, după două săptămîni, s-a stins precum lumînarea...

Au dispărut rînd pe rînd şi profesorul Gusti şi maestrul meu Brăiloiu şi savantul Fr. Reiner şi Ion Vianu, împreună cu atîţia alţii cu care mă aflam în acea vară la Drăguş. Au dispărut trăind însă prin operele lor, precum numele drăguşeanului Neculae Fogoroş s-ar fi pierdut de mult în anonimat dacă nu i-ar fi rămas vocea şi cîntecele în arhiva Institutului de Etnografie şi Folclor, mărturie vie a existenţei sale.

Era prin anul 1932, luna august. Colindam cu fonograful satele din Făgăraş. În comuna Arpaşul de Jos am întîlnit cu totul întîmplător un tînăr, cu ochelari subţiri de metal pe nas, care nu vorbea decît nemţeşte. Se numea Richard Wolfram, era asistent la catedra de Etnografie a Universităţii din Viena. Doritor să cunoască viaţa satului românesc hotărîse să-şi petreacă vacanţa în ţara noastră.

De-a lungul timpului, prof. dr. *Richard Wolfram* a devenit un mare savant, al cărui nume este de circulaţie internaţională în lumea specialiştilor.

Una dintre operele sale capitale va rămîne, fără îndoială, marele atlas etnografic austriac pe care l-a inițiat și-l realizează.

Într-o bună zi, după 38 de ani, a picat la mine acasă. De data asta venise cu soția lui. Bucuroși de a ne fi revăzut după atîta amar de vreme ne depănam amintirile. Tovarășa lui de viață îmi spunea că pentru soțul ei, cele cîteva săptămîni petrecute cu ani în urmă în țara noastră, au însemnat atît de mult încît de nenumărate ori el se trezește povestindu-i iarăși și iarăși amintirile. Toate aceste întîmplări le știe acum și ea pe de rost. Într-adevăr, de cum ne aminteam cîte un amănunt pitoresc d-na Wolfram — în cunoștință de cauză — ne lua vorba și completa...

N-a fost dat uitării nici măcar vinul rubiniu cu „buchet" special oferit din belșug tinerilor oaspeți de către directorul școlii primare din Arpașul de Sus, căci în acea comună ne-am stabilit pentru cîteva zile reședința.

Căldură înăbușitoare.

Prin fața fonografului se perindă bătrîni, tineri, copii care ne cîntă cîntece bătrînești, cîntece mai noi, toate în dialectul muzical al regiunii.

Colindam cu Wolfram prin casele sătenilor, el fiind peste măsură interesat de obiectele etnografice pe care le găsea la tot pasul. Își completa cu hărnicie fișele cu migăloase desene ale obiectelor descrise.

După două zile moare un om în plină vigoare. Nenorocirea impresionează profund întreaga obște. Soția decedatului, rămasă cu copii mici, este în culmea disperării.

Cum în acea vreme complicatul ritual de înmormîntare era foarte bine păstrat în partea locului, i-am atras atenția asistentului universitar că va avea ocazia să participe, cu totul neprevăzut, la întreaga desfășurare a unor practici funebre ancestrale.

Am stat nemișcați în preajma mortului, notînd cu sîrguință tot ce se petrecea sub ochii noștri. De-a lungul zilei, rudele și vecinele mortului „cîntau" după cel dispărut în versuri meșteșugit improvizate pe melodia străvechiului bocet local. Cu grijă îmi însemnam numele femeilor care plîngeau pe mort precum și tot ce puteam nota din textul improvizat cu o înaltă măiestrie poetică. După cîteva zile obișnuiam să chem sau să mă duc la femeia respectivă pentru ca, pe baza însemnărilor mele, completînd cîntarea de jale, să o înregistrez la fonograf.

Am urmat cortegiul funebru pînă la „progadie", cum se spune cimitirului în acele locuri, am notat rapid tot ce se întîmplă. După ce mortul a fost coborît în groapă și acoperit cu pămînt, lumea a început să părăsească cimitirul.

Pierdută în durerea ei cumplită, tînăra văduvă s-a agățat cu mîinile de proaspăta cruce, jelind necontenit după soțul său. În zadar cei din jur încercau să o îndepărteze. Nu era chip să o urnești din loc.

De multe ori un folclorist, pentru a-și îndeplini menirea, este nevoit să procedeze într-un fel aparent lipsit de omenie. În ochii orășanului. Niciodată însă un țăran nu s-a arătat șocat ba, dimpotrivă, el găsea o mîngîiere în interesul pe care folcloristul îl dovedea față de durerea lor.

M-am repezit acasă, mi-am luat fonograful, l-am așezat lîngă mormînt. În disperarea ei, sărmana femeie nu știa nimic din ce se întîmplă în jur. Am luat-o de umeri, și îndreptîndu-i ușor fața spre pîlnia fonografului, am început să înregistrez nespusa-i jelanie. Wolfram, tînăr ca și mine, pe semne nu avusese prilejul să asiste la o culegere atît de neobișnuită. Adînc mișcat de procedeul meu cît, și mai cu seamă, de faptul că nu stîrnea nici cea mai mică nemulțumire sau opunere din partea țăranilor, își înfrînă și el sentimentele de milă și începu să se rotească în jurul femeii, declanșîndu-și de zeci și zeci de ori obiectivul aparatului fotografic.

A doua zi, ne-am îndreptat către casa văduvei, care plîngînd în hohote, și-a arătat recunoștința că i-am înregistrat bocetul, pentru ca astfel și undeva departe să se păstreze amintirea răposatului drag.

Am revenit la București cu documentul unic (pentru acea vreme) pe care reușisem să-l înregistrez. L-am adus și pe Wolfram ca să fie de față cînd îl voi reproduce profesorului meu Constantin Brăiloiu. După ce i-am povestit acestuia pe

îndelete cum s-au petrecut lucrurile, vreme în care Wolfram întrerupea cu completările sale, am aşezat cu băgare de seamă cilindrul pe fonograf, şi, într-o liniște emoționantă, toți trei așteptam glasul văduvei îndurerate.

Din pîlnia fonografului au început să țîșnească supărătoare hîrîieli. Jalnice într-adevăr, dar numai pentru mine. Căldura nesuferită îmi topise preţioasa înregistrare...

O mărturie a acestei întîmplări a rămas totuși: fotografiile pe care doctorul Richard Wolfram le mai păstrează încă, cu grijă, în arhiva sa.

Toate aceste scene și cîte altele ni se deapănă precum un film.

Din filmul vieţii mele!

Cîte întîmplări, dibuiri, strădanii, experienţe, au trebuit să fie trăite! Dar mai cu seamă cît suflet a fost nevoie să se pună pentru elaborarea unei „metode de cercetare"...

Munca de elaborare a unei noi metodologii folclorice a fost spinoasă și neînchipuit de vastă. Numai o minte strălucitoare, înzestrată cu un adînc spirit analitic, așa cum a fost mintea marelui Constantin Brăiloiu, a putut, din fapte și date care nu fuseseră pe atunci luate în seamă, să deschidă noi perspective și viitor luminos muzicologiei universale prin înjghebarea unui sistem atît de logic și legat.

Pornind de la faptul că azi Institutul de Etnografie și Folclor numără o armată de colaboratori, n-aș vrea ca tineretul să creadă că acei „colaboratori" anonimi, strînși în jurul profesorului nostru Brăiloiu, erau numeroși. NU! Permanent — pînă la elaborarea metodei de cercetare — am fost doar doi, cărora sporadic ni se mai alipeau alţi doi sau maximum trei. Și aș mai dori să se știe că dacă ne-am îndreptat pașii către această muncă, n-am făcut-o decît din dragostea nețărmurită pentru cîntecul popular, din venerație pentru cei ce l-au creat și îl transmit de-a-lungul veacurilor din generație în generație.

Cîtă diferenţă între epoca eroică a dibuirilor și zilele de azi în care tînărului folclorist i se pune din capul locului la îndemînă un îndreptar sigur și totodată i se asigură cele mai bune condiții de lucru... Cît drum de la bătrînul cîntăreț drăgușean de acum patru decenii pînă la țăranul de astăzi, care, primindu-l în casă pe folclorist, îi privește cu superioritate magnetofonul arătîndu-i pe al său: *Grundig-stereo*, ultimul model!

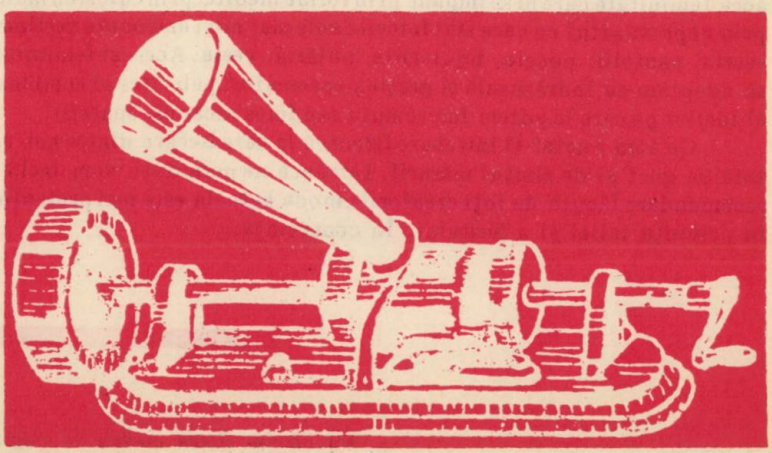

MODA

1970 — 1971

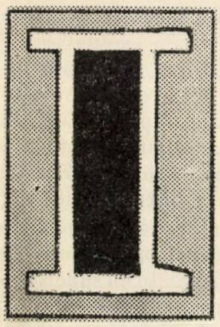

Inspirație plus fantezie, plus simț practic, plus originalitate, contopite în retortele laboratoarelor de creație ale modei au înzestrat anii 1970—1971 cu un stil de vestimentație adaptabil aproape tuturor pretențiilor, tuturor preferințelor. Mai cuminte, mai severă ca linie și lungime, moda parizianã prezentă în paginile „Almanahului" prin intermediul colaboratorilor noștri DOINA LEVINȚĂ (desen) și TONY VRYONAKIS (foto) readuce în multe din ipostazele în care se dezvăluie o notă de nostalgie dar și prospețimea unui farmec special.

Cuvîntul cel mai potrivit pentru a o caracteriza ni se pare „feminitate", atribut ce se accentuează, capătă profunzime, își regăsește adevăratul sens. Nu numai pentru că mantourile și rochiile se lungesc. Nu numai fiindcă inspirația și-a plasat preferințele cu 40—50 de ani în urmă. Nu ne atrage doar dorul după rochiile pe care le purtau mamele, bunicele sau marile vedete ale ecranului pe care tinerele femei le cunosc doar din filmele rămase la arhivă. Ne îmbie însă acea feminitate care ni se impune prin forme inedite, prin culori cu măiestrie îmbinate, prin neprevăzutul cu care sînt folosite cele mai mici amănunte vestimentare: gulerul, eșarfa, pantofii, poșeta, bijuteriile, pălăria, vesta. Aceeași feminitate ne îndeamnă să adoptăm cu îndrăzneală și grație neasemuitul palmares al combinațiilor posibile, al ideilor pe care le putem împrumuta sau folosi doar ca sugestii.

Ce vom purta? O întrebare firească la care fiecare dintre noi va răspunde ajutată de gust și de simțul măsurii. Iar dacă ne permiteți, vom încheia cu o singură recomandare făcută de toți creatorii: moda actuală este mai pretențioasă ca oricînd, în privința taliei și a bustului. În consecință...

... Vă oferim cîteva modele în paginile ce urmează.

Ansamblu format din jachetă lungă și fustă din tweed maro cu o originală bantă cu nasturi atît pe jachetă cît și pe fustă.

Mantou din stofă cărămizie. Eleganța lui constă în gulerul foarte mare și centura lată de piele creponată.

Rochie din catifea neagră, cu plastron şi manşete albe din voal, purtată cu bolero din materialul rochiei.

Ansamblu pantalon — jachetă din stofă groasă reiată, de culoare bej. Jacheta are o cută mare în spate, care îi dă amploare, un guler mare de vulpe și, după cum se vede, foarte originale buzunare.

Această redingotă din stofă în carouri are un stil sport, ușor masculin.

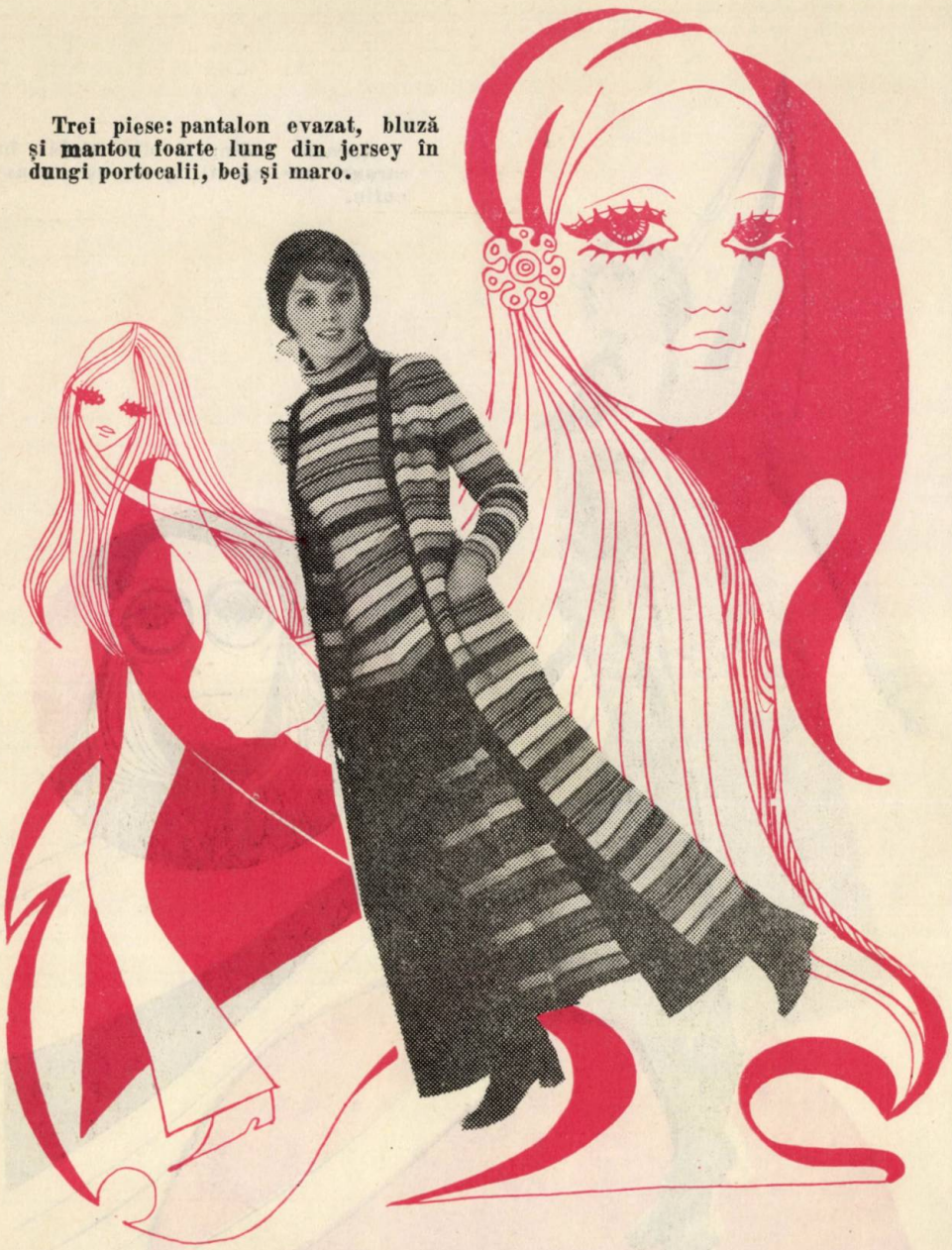

Trei piese: pantalon evazat, bluză și mantou foarte lung din jersey în dungi portocalii, bej și maro.

La un ansamblu din trei piese, jacheta lungă cu glugă garnisită cu marmotă bej și microjupa sînt dintr-o țesătură groasă iar pantalonul din jersey alb.

Jachete mai lungi, căptușite sau garnisite cu blană, pentru femei sau bărbați, destinate a fi purtate iarna peste pantaloni.

Un palton bărbătesc, din piele sau imitație de piele, căptușit cu blană.

Pentru munte, dar în special pentru schiori, două scurte-jachete din fîș matlasat.

MOZAIC DE SFATURI PRACTICE

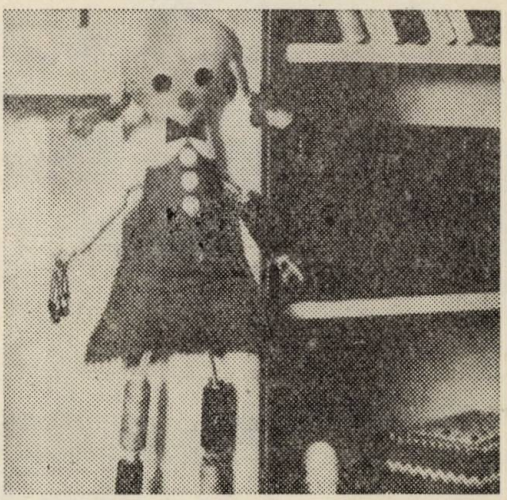

Vreţi să pregătiţi pentru o tînără viitoare mamă un dar util, frumos, cu totul şi cu totul de... mîna dv? Întoarceţi repede foile pînă la pagina 195.

Să vă faceţi sau nu un pantalon nou modern? S-ar putea ca argumentele unui mare creator de modă să vă scoată din dilemă (pagina 203)

„Ce după-amiază urîtă! Ce-aş putea să fac să-mi treacă timpul plăcut şi cu folos?" Ce părere aveţi despre ingenioasa noastră perniţă de ace din fotografia de mai sus? N-aţi vrea să aflaţi cum aţi putea s-o realizaţi? (pagina 200)

Bărbatul dv. pare mai în vîrstă decît este? Aţi dori să redevină tînăr şi fermecător ca pe vremea logodnei? (pagina 196)

Revelionul nu-i departe. V-aţi gîndit că s-ar putea să-l petreceţi în Cosmos? O soluţie nebănuită, plină de surprize (pagina 206.)

● **Nu uitați:**
cutiile de chibrituri, produsele de întreținere, medicamentele, produsele cosmetice, cerneala, cuțitele, foarfecele nu trebuie ținute la îndemîna copiilor mici. Locul cel mai indicat pentru ele ar fi interiorul unei mobile care se poate încuia.

● **Nu aruncați**
în coșurile de hîrtii, în găleata de gunoi obiecte care pot deveni periculoase: lame de ras, cioburi, ace.

● **Nu lăsați**
la îndemîna copiilor vase pline cu lichide fierbinți. Nu le transportați în prezența lor, căci ei pot să vi se împiedice în picioare.

● **Atenție**
la mînerele vaselor puse pe foc: copilul le poate apuca. Întorceți-le întotdeauna spre interiorul plitei.

● **Atenție**
la pungile de plastic. S-au văzut cazuri cînd copiii le-au tras pe cap și s-au sufocat.

ATENȚIE, TINERE MAME!

Copilului mic nu-i place să fie întrerupt brusc din ocupațiile sale; evitați deci să-i curmați jocul prin ordine de acest gen: „Vino imediat să-ți fac baie" sau: „Gata cu joaca, pune totul la loc și vino la masă". Un astfel de ordin are asupra lui efectul pe care îl produce asupra dv. soneria telefonului cînd toată atenția vă este concentrată asupra unei delicate operații culinare care nu suferă amînare.

În ochii lui, o păpușă pe jumătate îmbrăcată, un desen neterminat sînt realități la fel de grave ca pentru dv. o cremă de tort tăiată. Iată de ce intervenția dv. îi pare inoportună, se face că nu aude sau opune un refuz categoric.

Se impune deci puțină diplomație, puțină înțelegere. Cu cinci minute înainte, preveniți-l cu blîndețe: „Ai exact timpul să-ți îmbraci păpușa și să faci ordine în cameră înainte de a te chema la masă" sau: „Termină de desenat omulețul, după baie ai să-i faci și casa".

Îl veți deprinde, astfel, să-și fixeze limite și să respecte orariul stabilit de dv.

CELUI MIC SĂ-I FIE CALD CÎND DOARME

Puteți confecționa singure această plapumă deosebit de frumoasă. E drept că realizarea ei cere răbdare și oarecare pricepere dar, în schimb, aveți satisfacția unui lucru aparte, necostisitor și de mare efect. Copilul va avea o plăpumioară care va fi admirată.

CUM VEȚI PROCEDA

Scoateți tiparul costumelor celor două personaje. Croiți-le din pînză lăsînd o rezervă de 1/2 cm.

În albastru deschis: piciorul și pălăria fetei; salopeta, buzunarele și pălăria băiatului.

În pepit alb cu roz: rochia, brațul și cămașa băiatului.

În alb: mîna fetei.

În negru: picioarele băiatului.

Asamblați piesele fiecărui personaj, cu punct ascuns îndoind cîte 1/2 cm de jur împrejur.

Pe un dreptunghi dintr-o țesătură de bumbac albă, ușoară, de 86/114 cm marcați însăilînd cu ață 12 pătrate cu latura de 28 cm. În mijlocul fiecăruia, coaseți personajele alternînd: o fată, un băiat. Brodați cu punct de coadă panglicile pălăriilor și marginea buzunarelor.

De jur împrejurul marginilor coaseți la mașină o bantă dintr-o țesătură de bumbac albastru deschis. Dublați plapuma pe dos cu un molton ușor. Căptușiți totul cu o pînză subțire; poate la fel cu fața. Paspoalați marginile folosind un verif alb. Ca să scoateți în relief personajele matlasați cosînd înaintea acului de jur împrejurul lor așa ca să prindeți toate cele trei rînduri de pînză (fața, moltonul din interior și căptușeala). Coaseți apoi în același fel diagonal paralele. Matlasați și banda albastră de pe margine cu un șir continuu de opturi puse culcat.

Alegeți numai materiale lavabile și care nu ies la spălat. Dați totul la apă înainte de a coase. Călcați apoi cu grijă.

— *Dacă nu vei avea grijă să-ți cumperi o umbrelă pentru două persoane, rișți să rămîi fată bătrînă*

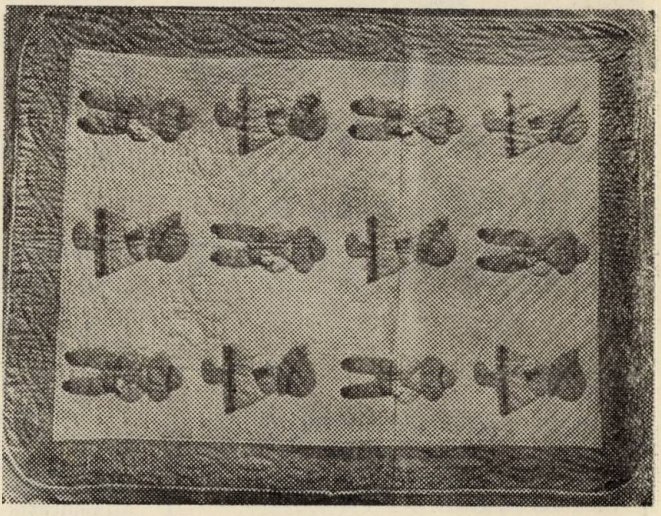

În imaginea de mai sus plapuma, așa cum arată gata realizată; în dreapta tiparul ei:

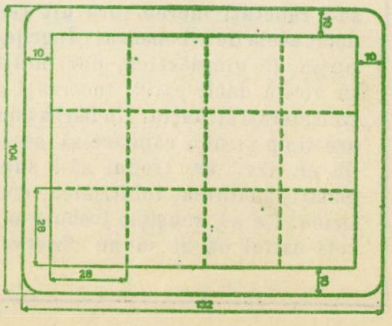

AJUTAȚI-VĂ BĂRBATUL SĂ RĂMÎNĂ TÎNĂR

Multe dintre femei se plîng de bărbații lor. Nu, nu-i ponegresc, îi căinează: „S-a îngrășat, a început să facă burtă, gîfîie la cel mai mic efort, îi cade părul, are un obraz puhav etc., etc."

Dacă vă numărați printre ele, în locul acestor constatări sterile, în loc să-i repetați mereu fără alt rezultat decît acela de a-l enerva: „Îngrijește-te puțin, fă gimnastică, pari mult mai în vîrstă decît ești", încercați să reconsiderați situația. Un bărbat nu prea are timp și nici răbdare să se ocupe de el. Dv. ar trebui să-i supravegheați sănătatea, înfățișarea, condiția fizică. Ca să reușiți, trebuie s-o faceți astfel ca el să nu observe.

HRĂNIȚI-L JUDICIOS. Țesuturile lui (ca și ale dv.) se reînnoiesc în întregime în șapte ani. El e făcut în totalitatea sa din fripturile, din cartofii prăjiți, din salatele, din plăcintele pe care i le preparați transformate în mușchi în sînge sau ... în grăsime!

Dacă medicul îl găsește de exemplu prea gras, nu rostiți cuvîntul regim, continuați să-i pregătiți mîncăruri bune dar ajustați puțin numărul caloriilor de la fiecare fel în parte.

CÎND FACEȚI CUMPĂRĂTURILE, alegeți în locul unui pește gras, să zicem crap, unul cu carnea albă mai ușor de digerat și mai sărac în calorii: cod, de pildă. Încercați să vă convingeți că din pui se pot face preparate la fel de gustoase ca din rață a cărei carne e de două ori mai grasă. Nu uitați că 200 g de piersici conțin mai puțin zahăr decît 100 g struguri. Bărbaților nu le prea place iaurtul (deși e de zece ori mai puțin bogat în calorii decît oricare alt produs lactat); dar dacă mănîncă cu plăcere telemea cumpărați-i de vacă și nu de oi. Consultați pentru propria dv. orientare un tabel care să vă indice numărul de calorii conținute de alimente. Veți ști astfel mai bine ce puteți prepara. Atenție însă...

PREPARAREA ALIMENTELOR poate îmbogăți simțitor valoarea lor calorică. Un ou fiert în coajă aduce de trei ori mai puține calorii (80) decît făcut jumări (240); un cartof copt, o dată și jumătate mai puțin decît unul prăjit. O friptură la grătar cu soteuri de legume verzi este la fel de bună ca un șnițel cu cartofi și evident mai ușor digerabilă și mai săracă în calorii.

Faceți însă dovadă de imaginație și schimbați mereu meniurile căci a-i supraveghea alimentația nu înseamnă a o reduce numai la carne la grătar, salată verde și soteuri. Supa din carne slabă și fără adaus de făinoase sau grăsimi, ochiurile românești, frigăruile sînt la fel de bune.

FACEȚI-L SE BEA MAI PUȚIN. Nu sînt alcooluri „bune" și alcooluri „rele", sînt unele mai puțin dăunătoare ca altele. Soțul dv. obișnuiește să bea „un păhărel" în oraș. Supravegheați-l acasă. Nu de maniera: „Ajunge ai băut destul", care nu duce la nici un rezultat. La masa de prînz dacă îi place să aibă vin, îngrijiți-vă să aibă unul roșu (e mai puțin nociv) și aduceți-l într-o carafă mică, care să conțină cantitatea tolerată.

O sticlă mare incită să-şi toarne un pahar şi apoi încă unul.

Amestecurile de alcool cu suc de fructe sînt aperitive mai puţin dăunătoare ca ţuica, vermutul, ginul. Fructoza din fructe activează circulaţia,deci arderile de alcool, care va fi astfel mai repede eliminat.

CÎT DESPRE CAFEA dacă bea prea multă, ceea ce îi dă palpitaţii, insomnii,recurgeţi la o mică păcăleală.Amestecaţi cafeaua cu un surogat „Unica", de pildă 3/4 cafea, 1/4 surogat. Nu va remarca schimbarea de gust. Treptat, pe măsură ce se deprinde cu gustul amestecului, măriţi doza de surogat pînă în ziua în care va remarca că n-aţi cumpărat o cafea bună. Daţi-i dreptate şi micşoraţi imediat cantitatea de surogat. Nu renunţaţi însă la procedeu.

CUM SĂ-L MENŢINEŢI IN FORMĂ. Coboară din autobuz (sau, mai rău, din maşina lui) şi ia loc în fotoliu la televizor? S-a îngrăşat simţitor, oboseşte repede?

● Începeţi prin a vă procura „pentru dv." un cîntar de persoane pe care să-l puneţi în baie. Îşi va da seama astfel de greutatea lui. Nu-l ocărîţi că nu face gimnastică, afişaţi în baie tabele-lecţii de gimnastică tot „pentru dv." Lui cereţi-i să vă explice exerciţiile şi încercaţi să-l antrenaţi să le execute cu dv.

● Mărturisiţi-i din ce în ce mai des plăcerea de a merge cu dv. să vă plimbaţi cu barca (şi să tragă la rame, bineînţeles).

● Cumpăraţi-i o curea foarte frumoasă din piele, puţin cam strîmtă, căreia va trebui să-i faceţi 2-3 găuri suplimentare dacă nu pierde cîţiva centimetri din grosimea taliei. Bărbaţii care poartă bretele au întotdeauna tendinţa de a se îngrăşa în talie mai mult decît cei ce preferă cureaua.

● Dacă refuză să facă mişcare aduceţi în apartament un cîine tînăr. Va protesta, vehement poate, dar nu mai mult de o săptămînă. După aceea va începe să-l iubească, să se joace cu el, îl va plimba serile poate, uneori şi dimineaţa.

MICI „SECRETE". Pregătiţi mîncăruri uşoare dar voluminoase, fracţionînd alimentele în cuburi, fîşii, felii. Veţi putea astfel verifica şi dv. ceea ce specialiştii ştiu de mult şi anume că două felii subţiri de friptură satură mai mult decît una groasă, două prăjituri mici mai mult decît una mare.

Tăiaţi deci în felii foarte subţiri salamurile, şunca şi mai ales pîinea(pe care o veţi servi nu prea proaspătă). Ca să măriţi volumul omletelor, sufleurilor, cremelor, folosiţi albuşurile bătute spumă tare.

Preparaţi unele feluri în porţii individuale care nu mai pot fi repetate. Nu puneţi untiera pe masă ci numai o porţie rezonabilă. Aţi căutat probabil idei pentru dv. înşivă. Nu vă va fi deci greu să găsiţi şi pentru el.

— Nevasta mea vrea să fac o cură de apă minerală. Nu cumva ştiţi vreo staţiune prin preajma Odobeştiului?

GIMNASTICA LA BIROU

Lucrați ore întregi aplecate peste mașina de scris, peste dosare, planșetă sau lucru de mînă. Profitați de pauze ca să vă destindeți făcînd puțină gimnastică. Nu protestați. Nici măcar nu va trebui să vă ridicați de pe scaun.

ÎMPOTRIVA DURERILOR ȘI INCOMODEI ATITUDINI PROFESIONALE

Mușchii spatelui, dintre omoplați, „obosesc" (la dactilografe, de exemplu) și pot astfel da o durere aproape continuă.

1) *Ca să vă ușurați spatele*: mîinile pe șolduri, coatele spre spate, duceți cu putere mîinile înapoi. Aduceți-le în față. Reîncepeți.

2) *Ca să vă ușurați umerii și brațele*, adesea crispate: lăsați brațele moi de-a lungul corpului, legănați-le. Ca să deblocați mușchii intercostali, plecați-vă apoi spre stînga și spre dreapta. Respirați adînc.

3) *Ca să nu vă cocoșați* îndreptați spatele, ridicați mîinile și întindeți-vă ca și cînd ați vrea să ajungeți la un obiect agățat de plafon.

ÎN LOCUL GIMNASTICII DE ACASĂ

Nu puteți face o ședință completă de gimnastică, dar puteți să întrețineți cîteva puncte cheie.

1) *Fortificați-vă spatele* apucînd cu mîinile marginile laterale ale scaunului și strîngînd pumnii ca și cînd v-ar opune o mare rezistență.

2) *Întăriți mușchii abdomenului :* sugeți pîntecele cu putere ca și cum ați vrea să-l lipiți de șira spinării. Veți facilita digestia, eliminările intestinale, veți avea un pîntece plat. Din cînd în cînd, contractați și mușchii fesieri.

3) *Ca să aveți forță în brațe*: ridicați-le la înălțimea umerilor, îndoiți antebrațul ca și cum ați vrea să vă arătați bicepșii, ridicați brațele la verticală și contractați-le toți mușchii.

ÎMPOTRIVA OBOSELEI CAPULUI ȘI A CEFEI

Cînd stai îndelung aplecată peste lucrul tău, ceafa, gîtul se contractă, „înțepenesc", cum spunem în mod curent. *Ca să vă ușurați capul și gîtul*:

1) Întoarceți încet capul la stînga, apoi la dreapta fără să ridicați umerii.

2) Lăsați capul să vă cadă în față trăgîndu-l cu putere spre piept — veți întinde astfel vertebrele gîtului. Trebuie să simțiți cum se întinde întreaga coloană vertebrală.

3) Împletiți degetele înapoia cefei, plecați capul pe spate (sprijinit în mîini), împingeți apoi capul foarte mult pe spate ca să degajați mușchii intercostali (foarte important dacă lucrați adusă de spate).